

D.	4	11	18	25	
S.	5	12	19	26	
Ch.	6	13	20	27	
P.	7	14	21	28	
J.	1	8	15	22	29
Sh.	2	9	16	23	30
Y.	3	10	17	24	31

АДОЛАТ ВА ҚОНУНИЙЛИК ЙЎЛИДА

Рашид ҚОДИРОВ,
Ўзбекистон Республикаси Бош прокурори,
1-даражали Давлат адлия маслаҳатчиси

ЎЗБЕКИСТОНИМИЗ мустақиллигининг 12 йиллигини нишонлашга қизгин ҳозирлик қилинмоқда. Бу қутлуг сана, шубҳасиз демократик тамойилларни чуқурлаштириш, юрдошларимизнинг ороу - истакларини рўйга чиқаришда навбатдаги муҳим босқич бўлиб қолади.

Республикаимиз Конституциясида инсон ҳуқуқлари ва манфаатлари юқори ўринга қўйилган. Жумладан, Конституциянинг 13-моддасида: «Ўзбекистон Республикасида демократия умуминсоний принципларга асосланади, уларга қўра инсон, унинг ҳаёти, эркинлиги, шайни, кадр-қиммати ва бошқа дахлсиз ҳуқуқлари олий қадрият ҳисобланади» дея белгиланди.

Президентимиз Ислам Абдуғаниевич Каримов томонидан илгари сурилган ҳамда Конституциямизда ўз аксини топган шу ғоялар асосида ҳуқуқий демократик давлат қуриш ва фуқаролик жамиятини шакллантириш борасида ўзимизга хос ва мос бўлган йўлни танлаб олдик, юртимизда суд-ҳуқуқ ислохотлари босқичма-босқич изчиллик билан амалга оширилмоқда.

Шу жараённинг узвий давоми сифатида янги тахрирдаги «Прокуратура тўғрисида»ги Қонун ишлаб чиқилди ва қабул қилинди. Мазкур қонун демократик жараёнларни ўз ичига қамраб олди. Прокуратура органларининг ҳуқуқий мақомини такомиллаштириш, мақсад ва вазифаларини қайтадан қўриб чиқиш ва ҳуқуқни ҳимоялаш ваколатларини қучайтиришга устувор аҳамият берилди.

Бугунги кунда прокуратуранинг жиний жавобгарлики таъйиб этувчи ёки содда қилиб айтганда «қораловчилик» вазифалари асосан, фуқароларнинг ҳуқуқлари ва қонуний манфаатларини ҳимоя қилиш томонига ўзгаририлди.

Ушбу қонун билан прокуратура органлари ходимларининг масъулияти ва жавобгарлигини ошириш борасида ҳам янги нормалар киритилди, эндиликда уларнинг фаолиятини баҳолаш мезонлари сифатида шу ҳудудда қонунийликнинг ҳолати, фуқароларнинг ҳуқуқ ва эркинликлари, жамият ва давлатнинг қонуний манфаатлари ҳимоясининг таъминланиши этиб белгиланди.

Жамият ривожланишининг турли тарихий босқичларида қонун чиқарувчи орган амалдаги қонунларга ўзгариш ва қўшимчалар киритиш билан давлатнинг жиноятчиликка қарши кураш сиёсатини белгилайди. Шу билан бирга, қонун қабул қилишда, албатта, демократик жамиятга хос бўлган фуқароларнинг қонун олдида тенглиги, демократизм, инсонпарварлик, одиллик, жиний қилиши учун жазонинг муқаррарлиги каби тамойилларга тўлиқ амал қилиниши муҳимдир.

Эркинлаштириш ва демократлаштиришнинг бевосита жиноятчиликка қарши кураш соҳасида ҳам амалга оширилиши бир томондан, кўп асрлик тарихимиз, буюк маданиятимиз, юксак миллий анъаналаримиз, муқаддас қадриятларимизга, иккинчи томондан эса халқро ҳуқуқ нормалари талабларига тўлиқ мос келади.

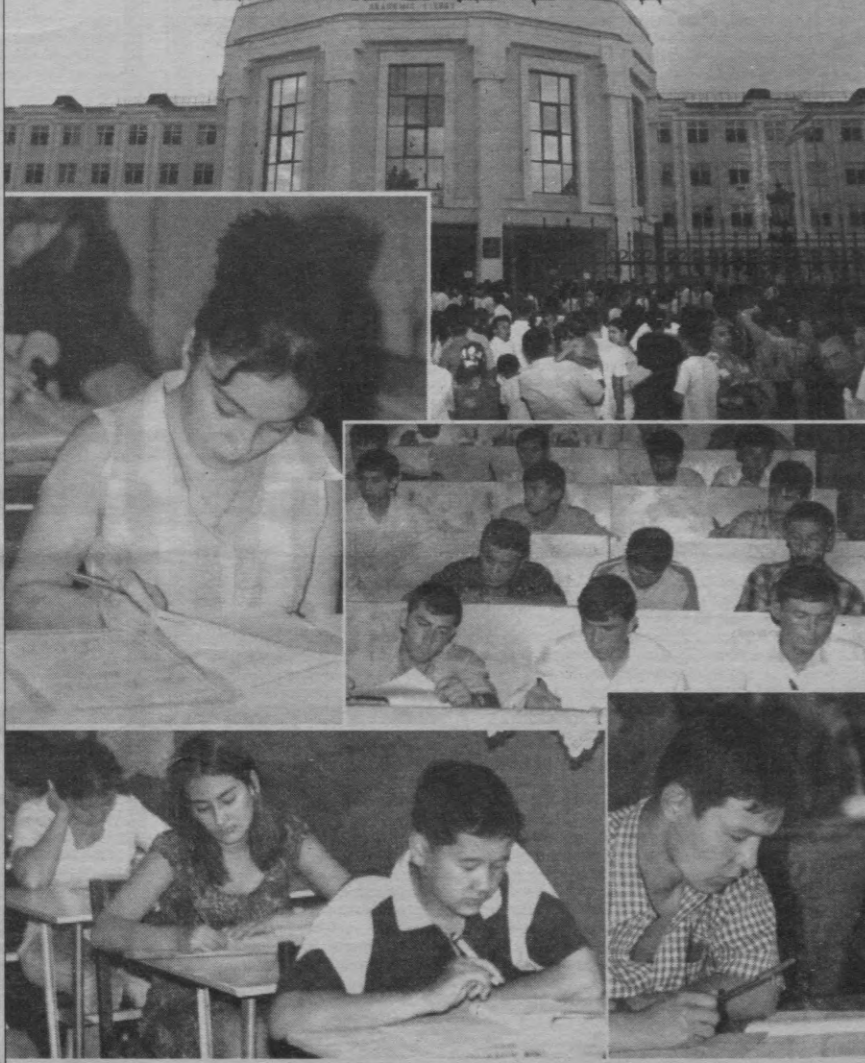
Ўзбекистон мустақиллигининг ўтган йиллари мобайнида суд-ҳуқуқ тизимини ислох қилиш ҳамда фуқароларнинг ҳуқуқ ва эркинликларини ҳимоя қилиш борасида кўпгина ишлар амалга оширилди. Президентимиз И.А.Каримовнинг бевосита раҳбарлигида тайёрланб, Олий Мажлиснинг 2001 йил 29 августдаги сессияси муҳокама қилинган «Жиний жазоларнинг либераллаштирилиши муносабати билан Ўзбекистон Республикасининг Жиноят, Жиноят-процессуал кодекслари ҳамда Маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги кодексига ўзгаришлар ва қўшимчалар киритиш ҳақида»ги Қонун лойиҳаси ақдиллик билан қабул қилинди.

Мамлакатимиз раҳбари ўз маърузасида, ўтган ўн йил мобайнида мамлакатнинг демократия ва тараққиёт йўлида мустақил ривожланишида барча соҳаларда содир бўлган тўз ўзгаришлар моҳиятини таҳлил қилар эканлар, суд-ҳуқуқ тизимини такомиллаштириш, жиноят тўғрисидаги қонун ҳужжатларини инсонпарварлик, адолат ва ҳуқуқий фуқаролик жамияти тамойилларига мувофиқ равишда либераллаштириш мамлакатдаги ҳуқуқий ислохотлар жараёнининг давоми ва ҳаётин зарурат эканига алоҳида тўхталиб ўтдилар.

Тўғриси айтишимиз керак, жиний жазоларнинг либераллаштирилиши муносабати билан жазо тизимида жиноят содир қилган шахсларни асосан жамиятдан ажратмаган ҳолда тарбиялашга устувор аҳамият берилиши дастлаб, ҳаттоки, айрим ҳуқуқшуносларда ҳам давлатнинг жиноятчиликка қарши кураш сиёсатида муаммолар вуқудга келиши, жиноят учун қаттиқ жазо тайинланмаслиги жиноятчиликнинг, айниқса унинг оғир турларининг жиддий қўпайишига олиб келиши муаммолари ҳақидаги фикрларни юзага келтирди.

(Давоми 2-3-бетларда).

1 АВГУСТ КУНИ МАМАЛАКАТИМИЗ ОЛИЙ ҲУҚУҚ КОРТАЛАРИГА
КИРИШ УЧУН 221654 НАФАР АБИТУРЕНТ
ТЕСТ СИНОВАЛРИГА ҚАТНАШАДИ.

Суратда: тест синовларидан лавҳалар

XABAR

ЖИНОЯТЧИЛИКНИНГ ОЛДИНИ ОЛИШГА БАҒИШЛАНДИ

Фарғона вилоят ҳокимлигида 2003 йилнинг дастлабки олти ойида жиноятчиликка қарши кураш, ҳуқуқбузарликларнинг олдини олиш бўйича амалга оширилган ишлар ва келгусидаги вазифалар муҳокама қилинди. Унда шаҳар ва туман ҳокимлари, прокурорлар, ИИБ бошлиқлари, қишлоқ ва маҳалла фуқаролар йиғини раислари, корхона ва ташкилотларнинг раҳбарлари иштирок этишди. Йиғилишни вилоят ҳокими А.Отабев кириш сўзи билан очди. Вилоят прокурори У.Шамсиев ҳуқуқни муҳофаза қилувчи идоралар жамоат-

чили билан ҳамкорликда қонунийликни мустаҳкамлаш, жиноятчиликка қарши курашни ташкил этиш, фуқароларнинг ҳуқуқ ва манфаатларини ҳимоя қилиш борасида муайян ишларни амалга оширганлигини таъминлаш, кенг жамоатчиликка таянган ҳолда жиноятларнинг олдини олиш тадбирлари самара берапти. Қотиллик, талончилик каби ўта оғир жиноятлар қамалди. Бироқ, умумий жиноятчилик ўтган йилнинг шу даврига нисбатан оз бўлса-да ошгани профилактика ишларини яна ҳам қучайтиришни тақозо этади.

У.Шамсиев жиноят ва ҳуқуқбузарликларни келтириб чиқараётган сабабларни атрофлича таҳлил қилиб берди. Уларни бартараф этиш юзасидан тақлифларини баён этди. Жумладан, жазони ўташ муассасаларидан бўшатилган собиқ маҳбусларни ижтимоий ҳаётга қўнқитиришга алоҳида эътибор қаратиш, ишсизликка барҳам бериш бўйича ички имкониятлардан тўлиқ фойдаланиш лозим.

Муҳокама этилган масала юзасидан қабул қилинган қарорда жиноятчилик ва ҳуқуқбузарликларнинг олдини олиш бўйича тадбирлар белгилаб олинди.

(Давоми. Бошланғичи 1-бетга).

Аммо амалиёт ва ҳаётнинг ўзи бу фикрларнинг асосизлигини, қонунлардаги янгиликлар чуқур мулоҳазалар маҳсули эканлигини намойён қилди.

Юртбошимизнинг жиний жазо тизимиға инқилобий ўзгаришлар киритиш тўғрисидаги ғоясининг бекуёс аҳамияти шунда бўлдики, у жиний содир этганларга нисбатан оғир жазолар тайинлаш сиёсатини кескин юмшатиш, озоликдан маҳрум қилиш билан боғлиқ бўлмаган иқтисодий ва бошқа муқобил жазоларни кенг қўллаш орқали ҳам жинийчиликка кескин зарба бериш мумкинлигини кўрсатди.

Мамлакатимизда 2003 йилнинг ортида оғир ва ўта оғир жиноятлар, жумладан қотиллик, оғир тан жароҳати етказиш, босқинчилик, ўғирлик, талончилик, товланчилик ва автотранспортни ҳайдаб қочиш каби жиноятлар ўтган йилнинг шу даврига нисбатан 7 фоиздан 23 фоизгача камайди. Шунингдек, жиний жазоларни ўтаб қайтган шахсларнинг қайта жиноятга қўл уриши ҳолатларининг кескин камайишига эришилди.

Бошқача айтганда, биз барпо этаётган фуқаролик жамияти қонунларимизнинг инсонпарварлик моҳиятидан баҳраманд бўлиб, тузалиш ва ўғил-қиз ўстириб, рисоладагидек ҳаёт кечириш йўлига астойдил киришган инсонлар ҳисобига ҳам мустаҳкамланиб бормоқда.

Аслида ушбу қонуннинг асосий мақсад ва вазифаларидан бири ҳам шу эди. Жиний жазоларнинг либераллаштирилиши муносабати билан жиний қўлмишни таснифлаш ва жазо белгилаш тизимиға жиддий ўзгаришлар киритилди, айрим ҳуқуқий нормалар мазмунига сингиб қолган мустабид тузум асосларини бартараф этилди.

Бу ўз навбатида одил судловнинг жазо тайинлаш амалиётиға ҳам ижобий таъсир кўрсатди. 2000 йилда судланувчиларнинг қариб ярмига озоликдан маҳрум этиш жазолари тайинланган бўлса, жорий йилнинг 6 ойида эса 66 фоиздан ортиғига жамиятдан, оиласидан ажратмаган ҳолда жазони ўташ чоралари белгиланди.

Миллий менталитетимизда ор-номус, қариндош-уруғчилик, қўни-қўшничилик билан боғлиқ қадриятлар доимо асраб-авайланган. Мабодо бирон-бир шахс билиб-билмай қонун йўлидан четга чиқса, теровға чақурилиб, одил суд олдига жавоб берса, бундан махалла аҳли албатта хабар топади. Мана шунинг ўзидек қонунбозар учун ҳар қандай жазодан оғирроқдир. «Ўт ўлидан қаттиқдир» дейди буни халқимиз. Энди шу шахс етказган зарарини қоллаб, яна оиласига қайтса, унга ўзини оқлаб олишга имкон берилса, бу бир томондан жиноятга жазо муқаррарлигини ифодалайди, иккинчи томондан қонунларимизнинг инсонпарварлик таъомилини амалда яхқол кўрсатади.

Масалая шу жиҳатдан қараса, иқтисодиётга оид жиноятлар оқибатида етказилган моддий зарар тўлиқ қопланган тақдирда озоликдан маҳрум қилиш жазосини қўлланмаслик ҳақидаги қонданинг киритилиши ҳамда унинг жиний судлов фаолиятида кенг қўлланилаётганлиги катта аҳамиятга эгадир.

Жиний қўлмиш оқибатида етказилган зарарини тўлиқ қоплаганлиги тўғрисида қонун қабул қилингандан хозирга қадар 5 миллиондан зиёд судланувчиларга қамқондан ташқарида тузалишга имкон берилиб, озоликдан маҳрум қилиш билан боғлиқ бўлмаган жазо тайинланган.

Қонуннинг бу нормаларининг қўлланилиши жиний тўғрисида етказилган моддий зарарини ундириш жараёниға ҳам жиддий ижобий таъсир кўрсатди. 2000 йилда тергов органлари томонидан ишни судга юборганга қадар жиний оқибатида етказилган зарарининг 7,6 млрд. сўми ёки атиги 43 фоизи ундирилган бўлса, 2002 йилда 36,5 млрд. сўми ёки 75 фоизнинг ундирилиши таъминланди. Жорий йилнинг биринчи ярмида эса жиний оқибатида етказилган зарарининг 20 млрд. сўмдан кўпроғи тергов даврида ундирилди.

Либераллаштириш жараёни Жиний-процессуал кодекснинг ҳам қамраб олди. Бу йўналишдаги ўзгаришлар тергов ва ҳиссада сақлаш муддатларини кескин қисқартиришга ҳамда эҳтиёт чораси сифатида қамқонда сақлашни қўллаш шартларини ўзгариштирди қаратилди.

Эндиликда дастлабки тергов ва қамқонда сақлаш муддатлари вилоят прокурорлари ва уларга тенглаштирилган прокурорлар томонидан 5 ойгача, Бош прокурор ўринбосарлари томонидан 7 ойгача узайтирилиши мумкин. Фақат алоҳида ҳолларда, содир этилган жинийнинг оғирлиги ҳамда тергов қилинаётган ишнинг мураккаблигини инобатга олган ҳолда Бош прокурор бу муддатни бир йилгача узайтириши мумкин.

Амалиёт шунки кўрсатмоқдаки, қонунга дастлабки тергов муддатлари бўйича киритилган ўзгаришлар натижасида терговнинг сифати бирмунча яхшиланди, ишни етарли асосларсиз узок муддат тергов қилиш ҳолларига чек қўйилди. Маълумотларга қараганда, 2001 йилда 3 ойдан ортиқ муддатларда тергов қилинган ишлар сони 939 та бўлса, 2003 йилда атиги 69 та ўта оғир ва мураккаб жиноятлар бўйича тергов шу муддатда олиб борилган, ҳолос.

Жиний-процессуал кодекснинг қамқонда сақлаш тарзидаги эҳтиёт чорасига оид 242-моддасининг таҳрири жиддий ўзгариштирилди. Агар илгари қамқонда олиш эҳтиёт чорасини бир йилдан ортиқ муддатга озоликдан маҳрум этиш жазоси назарда тутилган жиноятлар бўйича қўллаш мумкин бўлса, эндиликда у фақат уч йилдан ортиқ муддатга озоликдан маҳрум этиш жазо чораси назарда тутилган жиноятларни қасддан содир этган ва беш йилдан ортиқ муддатга озоликдан маҳрум этиш жазоси назарда тутилган эҳтиётсизлик оқибатида содир этилган жиноятларнинг содир этган шахсларга нисбатан қўлланилиши мумкин.

Фақат алоҳида ҳолларда бу муддатлардан ҳам жазо кўзда тутилган жиноятлар бўйича ҳам мажбур эҳтиёт чораси қўлланилиши мумкин. Бунда албатта, қўлмишнинг ижтимоий ҳафлиги, уни содир этган фуқаронинг шахси, жинийнинг оқибатлари инобатга олиниши лозим.

2000 йилда дастлабки тергов даврида айбланувчиларнинг деярли 48 фоизига нисбатан қамқонда олиш эҳтиёт чораси қўлланилган бўлса, жорий йилда бу кўрсаткич атиги 29 фоизни ташкил этгани қонундаги янгиликнинг аҳамиятини ўзида намойён қилади.

Дарҳақиқат, ўз қилиши орқали давлат ва жамиятга, жабр кўрган фуқарога моддий зарар етказган шахсни қамқонда олганда кўра, шу зарарни қоплашга имкон бериш афзал эмасми? Илгари амалиётдан бизга маълумки, тергов ва суд органлари иқтисодий жиноятлар содир қилиб, мулкий зиён етказган шахсларни дарҳол қамқонда олиш, узок муддатларга озоликдан маҳрум қилиш тарафлари бўлганлар. Қонунчилик ҳам шундай ёндашуви рағбатлантирарди. Оқибатда моддий зарар қопланмасдан қоларди.

Бундан ташқари, маҳкуми қамқонда сақлаш, озик-овқат билан таъминлаш учун йиллар давомида давлат ҳисобидан қанчадан-қанча маблар сарфланарди. Шу зайл инсонларга ва уларнинг оила аъзоларига

- 2 -

АДОЛАТ ВА

етказилган маънавий зарар ўрнини ҳеч қандай пул билан ўлчаб бўлмасди.

Жорий йилда айбланувчиларнинг 70 фоиздан кўпроғи дастлабки теровға қамқонда олинмаган, судлар томонидан ҳам ишларни кўриб чиқиш натижаларига кўра, 22 мингдан ортиқ бу шахсларнинг атиги 75 нафарига озоликдан маҳрум этиш жазоси тайинланган, ҳолос.

Чунончи, Бухоро вилояти, Олот туманидаги «Олот» ширкат хўжалиғига тегишли 12 млн. сўмлик мулк хўжалиқнинг мансабдор шахслари ва қўнқулар Ч.Қўзиёев, Х.Олтиев, О.Авезовлар томонидан ўзлаштирилганлиги, шунингдек Тошкент вилоятидаги «Голд фиш» фирмаси бригадир К.Самойлов фирмага тегишли 487 минг сўмлик балиқ маҳсулотларини талон-тороқ қилганлиги ҳолати юзасидан жиний ишларнинг тергов давомида айбланувчилар зарарини тўлиқ қоплаганлиги, айбига иқролиғи ва қилимишдан пушаймонлиги ҳисобга олиниб, тилхат орқали очкида қолдирилганлар. Суд ҳам шу ҳолатларни инобатга олиб, уларга жамиятдан ажратмаган ҳолда жазо тайинлаш ҳақида ҳукмлар чикарган.

Қонунчиликка ушбу ўзгаришлар киритилганидан бери дастлабки тергов даврида қамқонда олинмаган ҳамда кейинчалик судлар томонидан озоликдан маҳрум этилмаган 60 мингдан зиёд шахсларнинг оиласи бағрида қолдирилиши, ҳалол меҳнат қилиб яшаш ва қинғир ишлардан йироқ бўлишларига шароит яратиб берилганлиги натижасида, уларнинг атиги 13 нафари қайта жиний содир қилган, ҳолос.

Ўзбекистон Республикаси Жиний кодекснинг 73-74-моддалари енгиллаштириш томонига ўзгариштирилиши жазо турларини ўташ юзасидан ўрнатилган тартиб-қоида талабларини бажарган ва меҳнатга ҳалол муносабатда бўлган 10 мингга яқин маҳкумга қўлланилиб, улар муддатидан илгари шартли равишда озолик қилиндилар ёки тайинланган жазо енгилроғи билан алмаштирилиши таъминланди.

Алоҳида қайд этиш жоизки, қонун қабул қилиниши муносабати билан жазони иқро этиш муассасаларида жазо ўтаётган шахсларга яна бир қарра енгилликлар берилиб, судлар томонидан 3087 нафар маҳкумга нисбатан тайинланган жазо камайтирилган, 1251 нафар маҳкум эса жазо муддатлари камайтирилганидан кейин жазодан озолик этилган, бир қанча маҳкумлар манзил-қончилиқларга ўтказилган.

Кўриниб турибдики, бу тадбир ҳам содир этган қилимишдан пушаймон бўлган ҳамда тузалиш йўлига ўтган шахсларни ўз оиласига, қариндош-уруғлари ва яқинлари даврасига тезроқ қайтариш мақсадини кўзалди.

Мамлакатимизда олиб бораётган инсонпарварлик сиёсатининг намунаси бўлган мажбур қонуннинг амалиётда кенг қўлланилишида асосий мақсад ҳам жинийта қўл урган шахсларни имкон қадар озоликдан маҳрум қилиш билан боғлиқ бўлмаган жазолар орқали тарбиялаш экани ўзининг ҳаётий заруратлигини исботлайди. Бунинг бугунги кунда тегишли муассасаларда жазо ўтаётган шахсларнинг сони сўнгги икки йилда анча камайиб, МДҚнинг қўлчил давлатлари орасида аҳоли сонига нисбатан ҳисоблаганда маҳкумлар сони 2-3 баравар камайишига эришилганда ҳам қўришимиз мумкин.

Республикаимизда 2002 йилда ўртача 100 минг аҳолига 19 нафар озоликдан маҳрум этилган маҳкум тўғри келган. Бу кўрсаткич шу даврда Россия Федерациясида 628 нафар, Белоруссияда 554 нафар, Қозғистонда 522 нафар, Туркменистонда 489, Украинада 406, Латвияда 359 нафарни ташкил этган.

Тергов ҳисобоналарида ва жазони иқро этиш жойларида сақланаётганларнинг қонуний манфаатларини ҳимоя қилиш масалаларига эътибор илдан-йилга қулайтирилмоқда. Маҳбус ҳамда маҳкумларнинг муружарили адолатли ҳал этилишини таъминлашнинг қўшмача чоралари қўрилади, 1600 дан ортиқ ариза ва шикоятларнинг деярли ярми прокуратура органларида ҳал қилинди. Прокурорларнинг муассасаларда ўтказган бевосита мулоқотлари, яқма-яқса суҳбатлари жараёнида қамқонда сақланаётганларнинг арз-додини эшитиш, уларнинг ҳуқуқ ва манфаатларига эид хатти-ҳаракатларга нисбатан қатъий чоралар қўришга алоҳида эътибор қаратилганлиги ҳам ўз самарасини берди, қонунбузишлар бирмунча камайишига эришилди.

Бу борада кейинги бир ярим йилда йўл қўйилган қонунбузишлар 3433 та прокурор назорати ҳужжатлари орқали бартараф этилди.

Тегишли прокурор ҳужжатлари асосида ҳамда бевосита Ички ишлар вазирлиғи раҳбариятининг ташаббуси билан аниқланган қонунбузилишлар бўйича 579 нафар жазони иқро этиш муассасалари ва тергов ҳисобоналари ҳодимлари интизомий жазоларга тортилиб, уларнинг 15 нафари эғаллаб турган лавозимидан озолик қилинди ҳамда ички ишлар идораларидан бўшатилган. Муассаса ҳодимларидан 9 нафарига нисбатан жиний ишлари кўзга тилиб, шулардан 4 нафари эғаллаб турган лавозими билан боғлиқ жинийташлар учун жавобгарликка тортилди.

Жазони иқро этиш жойларида зарурий шарт-шароитлар яратиш ҳамда маҳбус ва маҳкумларнинг манфаатларини ҳимоялаш масалаларига ҳалқаро ҳуқуқ нормаларида кўзда тутилган даражада рия қилинишини йўлга қўйиш мақсадида, ҳалқаро ташкилотлар билан алоқалар мустаҳкамланди. Бу соҳада республикада амалга оширилаётган ишларимиз, ҳуқуқий нормаларга рия қилиниши аҳоли ҳақида ҳалқаро ташкилотларни қизиқтирган маълумотлар уларга очик-ойдин, рўй-рост тақдим этилди.

Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг Бошлар Фонди, Ҳалқаро ривожлантириш бўйича АҚШ Агентлиги, Европада Ҳавфсизлик ва ҳамкорлик ташкилоти, Бутунжаҳон Соғлиқни сақлаш ташкилоти, Ҳалқаро Қизил Хоч қўмитаси ва бошқа бир неча ҳалқаро ташкилотлар вакиллари, эксперт гуруҳлари республикаимиздаги маҳбус ва маҳкумлар сақланадиган жойлардаги аҳвол ҳамда шароитлар билан танишиш истагини билдирганликлари учун уларга шундай имкониятлар яратиб берилди, тегишли муассасаларда тадбирлар ва урчушулар ташкил этилди.

Биргина Ҳалқаро Қизил Хоч қўмитаси вакиллари билан иборат делегациялар кейинги йилларда тергов ҳисобоналари ва жазони иқро этиш муассасаларида маҳбус ва маҳкумлар билан 17 мартаба урчушулар ўтказишди. Европада Ҳавфсизлик ва ҳамкорлик ташкилотининг инсон ҳуқуқларига рия этилиши бўйича бир неча ҳалқаро экспертлар гуруҳлари ҳам ана шундай урчушу ва кузатулар олиб бормиди.

Республика Бош прокуратурасида юқорида номлари кўрсатилган ҳалқаро ташкилотларнинг вакиллари билан иборат делегациялар билан ўтказилган қўллаб урчушуларда ҳам бу масалалар муҳокама этилди. Бу савй-ҳаракатларнинг барчаси жиний содир этган шахсларни жамиятдан буткул ажратмаслик, уларда келажадан умидворлик учунларини сўндирмаслик орқали қайта тарбиялаш имкониятларини кенгайтиришга йўналтирилган.

Ана шундай хайрли ишлардан яна бири, давлатимиз раҳбари ташаббуси билан қабул қилинган, шахсини

- 3 -

PROKUROR SO'Z SO'RAYDI

Мустақиллик йилларида Президентимиз Ислам Каримов ўн уч мартаба «Амниятга тўғрисида»ги Фармонга имзо чекди. Конституцияимизнинг 10 йиллиги муносабати билан Президентимиз томонидан эълон қилинган «Амниятга тўғрисида»ги Фармон 57783 нафар маҳкумга нисбатан қўлланилди.

Шундан 33752 нафар маҳкум жазо муддатидан илгари озолик этилди, жумладан, 5047 нафар маҳкум бевосита жазони иқро этиш муассасаларида озоликка чиқарилди. 24031 нафар маҳкумнинг жазо муддати қисқартирилди. Озоликка чиққан маҳкумларнинг тинч ҳаётга мослашиши учун 59 миллион 230 минг сўм миқдорига моддий ёрдам кўрсатилди.

Бу сановли ишлар ҳукуматимизнинг инсонпарварлик ва баргикенглик сиёсатидан нишона. Ҳадемай халқимиз мустақиллигининг 12 йиллигини нишонлайди. Бугун юртимизнинг қайси бир гўшасига қадим қўймағ энг улғу ва энг азиз байрамимиз учун катта тайёргарлик кетаётганига шохид бўласиз. Албатта, байрам кунлари орта бир назар солинадим. 12 йил тарих олдида киприк қоқулик муддат. Лекин ана шу даврда барча соҳалар каби суд-ҳуқуқ тизимида ҳам катта ислохлар амалга оширилди.

«Жиний жазоларни либераллаштириш муносабати билан Ўзбекистон Республикасининг Жиний, Жиний-процессуал кодекслари ҳамда Мазмунрий жавобгарлик тўғрисидаги кодексига ўзгаришлар ва қўшимчалар киритиш ҳақида» Қонуни қабул қилинди. Қувончлиси янги қабул қилинаётган қонунларимиз халқимизнинг азалий одатлари, илмий тил билан айтганда менталитетиға хос яхши аънаёлари ўзида ақ эттирмоқда. Жиний кодексидида муҳим ўзгаришлардан бири «Ярашилганлиги муносабати билан жиний жавобгарликдан озолик қилиш тўғрисидаги 66-1 моддасининг киритилганлиги бўлди.

Баъзан арзимас нарса учун қўни-

БАФРИКЕНГЛИК СИЁСАТИ

қўшни, ошна-оғайни ўртасида низолар пайдо бўлиб қолади. Ақл кетса, жаҳл чиқар деганларидай, кимдир жабрланувчига айланади. Ана шундай ҳолатда яра газак олмаслиги учун икки томон муроасага келса, қонун ҳам уларни қўллайди.

Сўзимнинг исботи учун бир мисол келтирсам. «Ғалабанинг 40 йиллиги» даҳасида жойлашган гўшт дўконида Ш.Дадабоев таниши Д.Абдурахмонов билан ўзаро гап талашиб жанжаллашиб қолган. Оқибатда Шўҳрат Дилмуродни уриб, тан жароҳати етказган.

Жабрланувчи касалхонада давола-ниб чиқади. Суд ушбу жинийт ишини кўриб чиқиш жараёнида икки томонни тинглаб, айбдорнинг айбига тўлиқ иқролигини, қилимишдан чин қўнғилдан пушаймонлигини, келгусида бундай ҳолатнинг қайтарилмаслигини, ҳозир-ги пайтда жабрланувчи билан яраш-ганлигини инобатга олади. Суд жабрланувчининг ярашганлиги тўғрисидаги

аризасини ўрганиб чиқиб, Ш.Дадаба-ева нисбатан қўзғатилган жинийт иш-ини тутатиш тўғрисида акрим чиқаради. Ана бир нарсасга алоҳида эътибор қаратиш керак. Ярашув билан боғлиқ ҳолатларда жиний ташкил қилиниши тўғаллаш ташаббуси жабрланувчига тегишли эканлиги қонунда кўрсатиб ўтилган. Гумон қилинувчи ёки айба-нувчига жабрланувчининг ярашув тўғрисидаги истаги маълум қилинади ва розилкака эришилган тақдирда иш судга юборилади. Масалан, туманимиз-нинг Строительная кўчаси 40-йў, 30-хонадонда яшовчи Н.Пихаеванинг 20 минг сўмлик электр ҳисоблагичини

футқаро Хайрулла Мухиддинов ўғирлаб кетаётганига қўшиллар томонидан уш-ланлиб милицияға топиширилди. Тергов жараёнида жабрланувчи Н.Пихаева Х.Мухиддинов ундан ўз сўраганлиги-ни, моддий зарар тўлиқ қоплаганлиги-ни, судланувчига нисбатан давоиси йўқлигини ва ўзаро ярашиб олганлиги-

ни айтиб ариза билан мурожаат қи-лади. Ва унинг аризаси ижобий ҳал қи-линади. Айбдор жазодан озолик қилинади. Агар Хайрулла Мухиддинов собиқ Ит-тифок даврида шу жинийт билан қўла-тушганда сўзсиз қамалиб кетган бўлар-ди.

Ривожланган мамлакатларнинг ҳуқуқшунослари ҳам Жинийт, Жинийт-процессуал ва Мазмунрий жавобгарлик тўғрисидаги кодексларга киритилган ўзгариш ва қўшимчаларни мамлаката-мизда амалга оширилаётган ҳуқуқий демократик ислохлар ўйлидаги да-дил қадам деб баҳоламоқда.

Бундан кейин ҳам ана шу қонуннинг моҳиятини халққа тарғиб қилишни из-чил давом эттиравемиз. Қаночки қонунлар халқнинг қалбига етиб борса, қўзалган мақсадга эришилади.

Абдунаби АБДУРАХИМОВ,
Ҳамза туман прокурорининг
ўринбосари

ҚОНУНИЙЛИК ЙЎЛИДА

жазолаш эмас, балки тарбиялашни бош мақсад қилиб олган «Ярашилганлиги муносабати билан жиноий жавобгарликдан озод қилиш институти»нинг Жиноят кодекси ва Жиноят-процессуал кодексига ўзгартиришлар киритиш йўли билан ҳаётга таътиб этилиши халқимизнинг кўнглидаги иш бўлди. Ярашув тўғрисидаги институти амалиётда кенг миқёсда қўлланилаётганлиги том маънодаги демократик жараёнинг ёрқин кўринишидир.

Маълумки, миллий маънавиятимиздаги энг аjoyиб ҳусусият — ҳаётнинг барча мушкулотларини кечиримлик ва ярашув йўли билан ҳал қилишдир. Гина, хусумат, адоват барча замонларда қораланган. Агар шахс биринчи марта жиноят содир этган бўлса ва ўз айбига иқроор бўлиб, зарарни тўлиқ қопласа, чин дилдан пўшаймон бўлиб кечирим сўраса, жабрланувчи унинг қилмишини кечириб, ярашиш истагини билдирса, бу нур устига нур-ку!

Жиноий жазоларнинг либераллаштирилиши тўғрисидаги қонун амалиётда жорий этилган 2001 йилнинг охиригача икки йилда 1233 нафар, бугунги кунга қадар эса 13520 нафар айбланувчи жабрланувчилар билан ярашганиги тўғрисида жиноий жавобгарликдан озод этилдилар.

Бу инсонпарварлик тамойилининг тўғри қўлланилиши билиб-билмай жиноят қўчасига кириб қолган кишиларга ҳар бир қадамини ўйлаб босиб, қилмишларини обдон таҳлил қилган, тўғри йўлга тушиб олиш имконини беради.

Ярашув институтининг яна бир аҳамияти шундаки, жиноят иши соддалаштирилган тартибда тезкорлик билан қисқа муддатда дастлабки терговдан ўтказилади, сўнг судда мазмунан қўри, иб, шу босқичда қонуний низоҳсини топади. Натижада ортиқча сансаларлик барҳам топади. Энг асосийси инсон тақдирига судланганлик тамғаси босилмайди.

Миллий қадриятларимиз авлоддан-авлодга етказилиб, ҳамма замонларда болаларга, аёлларга ва кексаларга ҳаммаша меҳр-оқибат кўрсатиб келинган. Жиноят тўғрисидаги қонун ҳужжатларига ўзгартириш ва қўшимчалар киритилганда ҳам масаланинг ашу муҳим жиҳатларига алоҳида эътибор берилди.

Президентимизнинг ўсиб келаётган ёшларимизга қамқ жазосидан муҳим қадар асраб қолиш муҳимлиги тўғрисидаги «Шуни барчамиз англаб олишимиз муҳимки, колониялардаги ишлар нечоғли яхши ташкил этилмасин, барибир, бу ер ёшларни тарбиялайдиган жой эмас. Кўп ҳолларда арзимас қилмиш эвазига қаттиқ жазо олган нақсонинг йигит айнан шу ерда жиноят оламига кирди, ашаддий жиноятчиларга қўшилиб, уларнинг турмуш тарзига ҳоз кўнжмаларини эгаллай бошлади», деган оқилона фикрлари ҳар қандай давр учун ўта долзарб бўлиб, келажагимиз бўлган ёшлар тақдирига оталарча ғамхўрлик намунаси-дир десак муболага бўлмайди.

Дарҳақиқат, жиноий жазоларнинг либераллаштирилиши муносабати билан Жиноят кодексига киритилган ўзгартиришларга мурофи ва етмаган ёшда ижтимоий ҳавфи катта бўлмаган жиноят содир этган шахсларга нисбатан озодликдан маҳрум этиш тарихисидagi жазо таъинланмаслиги қатъий белгиланди. Эндиликда эҳтиёт чораси сифатида қамқ олиниши воғга етмаган шахсга нисбатан фақат беш йилдан ортиқ муддатга озодликдан маҳрум қилиш жазоси таъинлангани муҳим бўлган. Қарсдан жиноят содир этганликда айб эълон қилинган ҳамда айбланувчининг муносиб ҳулқ-атворда бўлишини бошқа эҳтиёт чоралари таъминлай олмайдиган тақдирдагина қўллаш мумкин.

Шу ҳолатларни инобатга олган ҳолда амалиёт юритиш тўғрисида 2000 йилда дастлабки терговда жиноий жавобгарликка тортилган воғга етмаган ёшларнинг 36 фоизига қамқ эҳтиёт чораси қўлланилган бўлса, бу қўрсаткич жорий йилда деярли уч бараварга қамийиб, атиги 13 фоизни ташкил қилди. Шунингдек, воғга етмаган шахсга нисбатан озодликдан маҳрум қилиш жазоси таъинлаш ҳам жиддий қамийишига эришилди.

Қонундаги ангилликлари жиноят содир этган воғга етмаганларни колониядан ташқаридан қайта тарбиялашга қўлай имкониятлар яратди. Бунинг ижтимоий - тарбиявий аҳамияти беқўёс, албатта.

Жиноий жазоларни либераллаштириш гоёси ва у билан боғлиқ равишда қонунларга киритилган ўзгартиришлар давр талаби ҳамда инсонпарварлик намунаси эканини ҳаётнинг ўзи ўтган қисқа вақт мобайнидаги ижобий натижалари орқали кўрсатиб берди.

Холисана эътироф этишимиз керакки, республикамиз ҳуқуқ-тартибот органлари томонидан жиноят-судлов ҳамда жазони иқроо этиш, фуқароларнинг қонуний ҳуқуқ ва манфаатларини ҳимоя қилиш борасида бир қатор ижобий ишлар қилинаётганлиги ва бу йўналишдаги аҳвол кўчилиниши бораётганлигига қарамай, ҳали фаолиятимизда баъзи камчиликлар ҳам мавжуд. Айрим прокурор-тергов ҳодимлари томонидан қонун талабларига тўлиқ риоя этилмаслик, сансаларлик ёки ўшбу қонунларни асоссиз қўллаш сингари ҳолатларга йўл қўйлаётганлигини аниқ ҳақиқат сифатида тан олишимиз керак.

Қонун қабул қилинганидан буюн хозирги кунга қадар тергов органлари томонидан белгиланган талабларга риоя қилинмасдан, ярашилганлиги муносабати билан гайрикўнуний равишда судларга юборилган 110 нафар шахсларга нисбатан жиноят ишлари умумий асосларда тергов ўтказиш учун судлар томонидан асосли қайтарилган.

Шунингдек, сўнгги бир ярим йилда дастлабки тергов даврида қамқ олиниб, судга берилган шахслардан 3744 нафари суд залидан қамқдан озод қилиниб, озодликдан маҳрум қилиш билан боғлиқ бўлмаган жазоларга ҳуқм қилинганликлари прокурор ва тергов ҳодимлари томонидан эҳтиёт чораларини қўллашда қўллаб-қўллаётганлигидан далолат беради.

Инсон ҳуқуқлари кафолатлари мамлакатдаги суд-ҳуқуқ ислохотларининг асосий мезони эканлигини назарда тутиб, жиноий жазоларни либераллаштириш бўйича қонун талабларининг иқросига дастлабки тергов даврида масъулиятсизлик билан ёндошган мансабдорларга нисбатан қатъий чоралар қўрилимоқда.

Ўтган давр мобайнида жиноят-процессуал қонунчилик талабларини бузган ва фуқароларнинг конституциявий ҳуқуқларини поймол этилишига йўл қўлган 192 нафар прокурор-тергов ҳодимлар интизомий жазога тортиди, 22 нафари эса эгаллаб турган лавозимларидан бўшатилиди. Бундан ташқари, ички ишлар органлари терговчиларидан 408 нафари интизомий жазога тортилиб, 38 нафари лавозимидан четлаштирилди.

Масалан, Тошкент шаҳар, А. Иқромов тумани прокуратураси терговчиси Ю. Жамоллов мактаб ўқувчиси З. Аҳмедовани ўқувчининг ўз жонига суқасд қилишига сабабчи бўлганлиқда, фуқаро Л. Наридбаевани эса автохалокат содир этганликда етарли асосларсиз жиноий жавобгарликка тортилишига йўл қўйган. Шунга қўра у лавозимидан озод қилиниб, прокуратура органларидан қайдалди. Назорат етарли таъмин-

ламаган прокурор ва бошқа ҳодимларга нисбатан ҳам тегишли чоралар қўрилди.

Олмалик шаҳар прокуратураси терговчиси У. Хамидов фуқаро У. Хусановдан 50 минг сўм пора олгани учун, Қува тумани ИИБ терговчиси Б. Холматов эса жиноят-қидирув бўлими тезкор вакили О. Нуриддинов билан жиноий тил бириктириб, ўғирлик жинояти бўйича далилий ашё ҳисобланган 842 минг сўмлик пул ва буюмларни жабрланувчи Д. Хожикбаровага гўёки қайтариб берилганлиги тўғрисида қалбаки ҳужжатлар тузиб, аслида бу мулкни ўзлари ўзлаштириб юборганликлари учун жиноий жавобгарликка тортилдилар.

Зиммасига одил судловни амалга оширишда ўта масъулиятли вазифа юклатилган айрим мансабдорлар фаолиятида ҳам шунга ўхшаш камчиликлар қонунбузарликлар учраб турганлиги низоҳда ачинарли ҳолдир.

2002 йил ва жорий йилнинг ўтган даври мобайнида прокурорларнинг протестлари асосида 3371 нафар маҳкумларга нисбатан судларнинг асоссиз оғир жазолар тайинлаш бўйича ҳуқмлари ўзгартирилиб, жазо чоралари енгиллаштирилган.

Мисол учун, Х. Хожиев жиноят ишлари бўйича Уйчи туман судининг ҳуқми, вилоят суди апелляция судлов ҳайъатининг шу ҳуқмини ўзғаришсиз қолдириш ҳақидаги аҳримиға қўра, мансабини суистеъмол қилиб, ўзганинг кўп миқдордаги мулкни талон-торож қилганликда айбдор деб топишган. Пировардида Жиноят кодексининг тегишли моддалари йиғиндиси билан 11 йил муддатга озодликдан маҳрум этилган. Холбуки, Х. Хожиев илгари судланмаган, айбига тўлиқ иқроор бўлган. Энг асосийси, иш бўйича етказилган 2 млн. сўмдан ортиқ зарарни тўлиқ қоплаган. Лекин биринчи босқич ва апелляция судлари томонидан, гарчи қонун бунга йўл қўймас-да, унга нисбатан озодликдан маҳрум қилиш жазо қўлланилган.

Республика Бош прокуратурасининг аралашувидан сўнггина ўшбу қонун бузилишига чек қўйилди. Ўзбекистон Республикаси Олий суди жиноят ишлари бўйича судлов ҳайъатига келтирилган протест қаноатлантирилиб, суд қарорлари ўзгартирилди ва Х. Хожиев қамқдан озод қилинди.

Еки бошқа бир ишни олайлик. Жиноят ишлари бўйича Фарғона шаҳар судининг 2002 йил 26 февралдаги ҳуқмиға қўра, М. Мамажонов ва Б. Қодирлиевлар миқдори 500 литр, умумий қиймати 75 минг сўмлик авиакеросинни ўғирлаганликлари учун айбдор деб топилиб, ҳар иккиси ҳам 3 йилдан муддатга озодликдан маҳрум қилинган ҳамда эҳтиёт чораси ўзгартирилиб, суд залидан қамққа олиниган. Биринчи инстанцияси суди улар муқаддам судланмаганликлари, айбларига тўлиқ иқроор бўлганлиги, етказилган зарарни тўлалигича қоплаганликлари умуман инобатга олмаган. Олий суднинг жиноят ишлари бўйича судлов ҳайъатига келтирилган прокурор протести асосида суд қарорлари ўзгартирилиб, улар қамқдан озод қилинди.

Баъзан эса аксинча, айрим судлар томонидан жиноий жазоларни либераллаштиришга доир қонунларни қўллашда масъулиятсизликка йўл қўйилмоқда. Жиноят оқибатида етказилган зарар қопланганлигини рўқча қилган ҳолда, айбдор шахсларни асоссиз равишда жазодан озод қилиш ҳолатлари ҳам учраб турибди.

Айтайлик, Жиноят ишлари бўйича Жиззах вилоят судининг 2001 йил 12 ноябрдаги ҳуқми билан А. Сайимов ва бошқалар (жами 5 киши) Арнасой тумани «Агрокиметаминот» ҳиссдорлик жамиятига тегишли бўлган 40 млн. сўмликдан зиёд қиммий восита ва минерал ўғитлардан иборат мулкни ўзлаштириб, талон-торож қилганликда айбланиб, турли муддатларга озодликдан маҳрум қилиш жазосига ҳуқм этилганлар.

Вилоят суди апелляция судлов ҳайъатининг аҳримиға қўра, гўёки етказилган зарар тўлиқ қопланган, деган баҳона билан А. Сайимов ва унинг шерикларига нисбатан таъинланган жазо асоссиз равишда енгиллаштирилиб, амнистия акти асосида барчаси жазодан озод қилинган.

Республика Бош прокуратураси томонидан ўтказилган текшириш жараёнида эса юқорида қайд этилган зарар аслида қопланмаган, судга қалбаки ҳужжатлар тақдим этилганлиги аниқланди. Протест асосида гайрикўнуний апелляция аҳрими бекор қилинди. А. Сайимов ва унинг шериклари қилмишларига яраша озодликдан маҳрум этилдилар.

Қонун барчага баробарлиги нуқтаи-назаридан ўтган бир ярим йил мобайнида 74 нафар судьяга жиноят ишларини қўришда асоссиз қарорлар қабул қилганликлари учун тегишли тартибда интизомий жазо берилган. Шунингдек, аслида қонунда енгилликлар белгиланган бўлса-да, уни қўллаш учун таъмагирлик йўли билан пора олган 5 нафар судья жиноий жавобгарликка тортилдилар.

Масалан, Жиноят ишлари бўйича Ғаллаорол туман судининг раиси А. Махсудов, дастлабки тергов органи томонидан айбланиб, эҳтиёт чораси сифатида очикда қолдирилган тадбиркор Ж. Абдуқодировни қўйилган айбловлар бўйича қамқ юбориш билан қўрқитиб, ундан 1 млн. сўм беришни талаб қилган ва пора олаётган вақтида қўлга олиниб, 10 йилга озодликдан маҳрум қилинган.

«Жиноий жазоларнинг либераллаштирилиши муносабати билан Ўзбекистон Республикасининг Жиноят, Жиноят-процессуал кодекслари ҳамда Мазмурий жавобгарлик тўғрисидаги кодексга ўзгартириш ва қўшимчалар киритиш ҳақида» ги қонун қабул қилинганга энди икки йил тўлапти. Мазкур қонуннинг қабул қилиниши мамлакатимизда ҳуқуқий-демократик давлат қўриш борасидаги муҳим қадамлардан бўлиб, албатта. Аммо уни тўла рўёбга чиқариш, қонунларга амал қилиб яшашни ҳар бир фуқаронинг турмуш тарзига сингдириш учун ҳали кўп иш қилишимиз керак.

Бу йўналишда бошқа ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органлар ва судлар билан ҳамкорликда, олимлар ва тажрибали ҳуқуқшўнос-мутахассисларни жалб этган ҳолда жойларда илмий-амалий конференциялар ўтказилди. Қонуннинг мазмун-моҳиятини тушунириш борасида 35 мингдан ортиқ ҳуқуқ-тартибот тадбирлари амалга оширилди, бу ўринда оммавий-ахборот воситалари қўридан кенг фойдаланилмоқда. Келгусида бу борадаги фаолиятимизда ҳуқуқий-демократик давлат қўриш борасидаги муҳим қадамлардан бўлиб, маданиятини юксалтириш вазифалари билан қамбарчас ҳолда амалга оширишимиз зарур.

Мамлакатимизда амалга оширилаётган ислохотларнинг асосий мақсади ҳуқуқий демократик жамяят қўриш экан, йўл қўйилган камчилик ва нуқсонларга барҳам бериш, жиноий жазо тизимини либераллаштиришга доир қонунларни ҳаётга тўғри таътиб этиш бошқа ҳуқуқни муҳофаза қилувчи идоралар қатори прокуратура органлари олдига турган энг муҳим вазифалардан бири бўлиб қолаверди.

(«Халқ сўзи» газетасининг 2003 йил 5 август сонидан олинди)

— 5 —

TADBIR

ҲАМКОРЛИК

Яқинда Навоий вилояти прокуратураси ташаббуси билан «Аҳоли ўртасида ҳуқуқий маданиятни юксалтириш, фуқароларнинг ҳуқуқий саводхонлигини оширишда оммавий ахборот воситалари билан ўзаро ҳамкорлигини қулайтириш истиқболлари» мавзусида давра суҳбат-и бўлиб ўтди.

Вилоят прокурорининг ўринбосари Б. Ёргашев олиб борган ўшбу йиғилишда вилоят ҳокимлиги, ҳуқуқ-тартибот идораларининг масъул ҳодимлари, республика газеталарининг вилоят мухбирлари, вилоятдаги оммавий

тижаралари бериши алоҳида таъкидланди.

Анхуман иштирокчилари томонидан ҳамкорлик истиқболларини белгилуючи даврий дастур бир овоздан маъқулланди ва ўшбу дастур доирасида оммавий ахборот воситаларида доимий равишда чиқишлар қилинишига келишиб олинди.

Ҳамза БОБОМУРОДОВ,
Навоий вилояти прокурорининг
катта ёрдамчиси

PROKURATURA FAOLIYATI

ҚИШЛОҚДАГИ МУЛОҚОТЛАР

ТУМАНИМИЗ вилоят ҳудудининг 50 фозидан кўпини ташкил этади. Аҳолиси 73 мингдан ортиқ, шундан 30 мингдан зиёди воғга етмаганлар.

Туман ҳокимлигида 2 та ишчи гуруҳ тузилган бўлиб, ҳокимлик ва прокуратура ҳамкорлигида аҳоли ва воғга етмаган ёшлар билан мулоқотлар ўтказилмоқда.

Йиғилишларда туман прокурори, Ички ишлар бўлими, Халқ таълими, Соғлиқни сақлаш, Меҳнат ва аҳолини ижтимоий муҳофаза қилиш бўлимлари, «Нуроний», «Соғлом авлод учун», «Маҳалла» жамағамалари, «Қамолот» ёшлар ижтимоий ҳаракати бўлимларининг масъул ҳодимлари иштирок этмоқдалар.

Урашувларда жиноятчилик ва ҳуқуқбузарликларнинг олдини олиш, диний оқимларга кириб қолишга, ўз жонига қасд қилишга йўл қўймаслик, ичкиликбозлик, гийёхандликнинг салбий оқибатлари, тўй-матракаларни миллий урф-одатларимизга риоя қилган ҳолда қам ҳаражатли ўтказиш масалалари бўйича қизиқарли мунозара-мулоқотлар бўлмоқда.

Энг муҳим, долзарб масалалардан ҳисобланган воғга етмаганлар мўаммолари, уларнинг дам олишини ташкил этиш, спортга жалб этишга катта эътибор берилмоқда.

Ҳамкорлининг натижаси ўлароқ, туманимиздаги 1, 59-сонли мактаб ва маиший хизмат коллежи ўқувчиларидан иборат тазавво клуби ташкил этилди. Жойларда Хотира турнирлари ўтказиш одат тусига кирди.

Воғга етмаганлар ишлари бўйича комиссия ва «Фориш тоғи» газетаси таҳририяти ҳамкорлигида коллеж ва мактаб ўқувчиларидан ташкил этилган «Тафаккур-ринг» уйини ташкил этилди.

Мулоқотлар айниқса Ғараша, Эски Фориш, Уҳум, Сафарота қишлоқларида, Хонбанди шаҳарчасида қизиқарли ўтди.

Р. МАЛИКОВ,

Фориш туман ҳокимлиги ҳузуридаги воғга етмаганлар ишлари бўйича комиссия котиби

САҲИФАЛАРИМИЗДА БУХОРО ВА ХОРАЗМ ВИЛОЯТЛАРИ

ЭРКИНЛИК БАХТИ

Мамлакатимизда, шу жумладан, вилоятимизда ҳам истиқлол туфайли катта ижобий ўзгаришлар юз бераяпти. Халқ ҳўжалигининг барча тармоқларини ривожлантириш, аҳоли турмуши даражасини янада яхшилаш учун республика раҳбарияти доимо ғамхўрлик қилиб келаяпти. Айниқса, иқтисодиётимизнинг ҳал қилувчи тармоғи — қишлоқ ҳўжалиги ҳодимлари учун мустақиллик улкан имкониятлар берди. Деҳқон мулкка, ерга эга бўлди. Энди у қанча кўп ҳўсил олса, шунга яраша даромад қилади. Манфаатдорлик меҳнатга муносабатини тубдан ўғатирди.

Қуни кеча телевидение орқали Ўртбошимизнинг ҳўкумат йиғилишида сўзлаган маърузасини эшитиб, кўнгилм тоғ қадар қутарилди. Унда галлакорлар шаънига илқ фидолар билдирилди. Истиқлол йилларида ўзбек халқи эришган улкан ютуқлардан бири, ҳеч шўбҳасиз, мамлакатнинг галла мустақиллигидир. Маърузада таъкидландики, ўтган йиллар мобайнида галла ишлаб чиқариш 5,5 мартага кўпайган. Агар 1990-91 йилларда Ўзбекистонда 940 минг тонна дон ишлаб чиқарилган бўлса, жорий йилда бу кўрсаткични 5 миллион тоннага етказиш имконияти бор. Ана шундай муваффақиятларда ҳўсидорликни 80 центнердан оширган ҳўжалигимиз галлакорлари ҳўссаси борлигидан бахтиёрмик.

Илгари қум барханийо-саксовуллардан иборат Султонобод массиви ҳўзир бутунлай ўзгача кўриниш олган. Бундан ўн-ўн ил олдин фалатгина орзу қилинган нарсалар ҳақиқатга айланди. Замонавий «Кейс» машиналари, ҳўсидор навлар, омбори донга тўла қишлоқ мулкдорлари — ана истиқлол бизга нима ларни берди. Эркинлик деҳқон кўнглидаги барча орзуларни рўйбга чиқарди. Қум-шағалли дашт ерлари ризқ-рўз манбаига айланди. Қалби Ватан ишқи, яратувчилик шижоати билан ёнган олов қалаб қўлуварларимиз кайфияти, орзу-ўмидлар ва келажакка ишончи эртанги кўнлимиз яна ҳам баракали бўлишдан дарак бермоқда.

Азим ЛАТИПОВ,

Шофиркон туманидаги «Бўхоро» ширкат ҳўжалиги раиси, Ўзбекистон Қаҳрамони

ИМКОНИЯТЛАРНИНГ БОШ ОМИЛИ

Бундан икки йил аввал «Прокуратура тўғрисида»-ги қонуннинг янги таҳририда қабул қилиниши ҳўқуқи муҳрфаза қилувчи идоралар фаолиятида олиб борилаётган ислохотлар борасидаги фикримизни тўлиқлади. Мазкур қонуннинг 2-моддасида прокуратура органларининг асосий вазифалари сифатида «...қонун устуворлигини таъминлаш, қонунчиликни мустақамлаш, фуқароларнинг ҳўқуқ ҳамда эркинликларини, жамият ва давлатнинг қўнун билан қўрқиланган манфаатларини, Ўзбекистон Республикаси конституциявий тузумини ҳўқим қилиш, ҳўқуқбузарликларнинг олдини олиш ва профилактика қилишдан иборат», — деб эътиб қўйилган. «Ҳўқуқбузарликларнинг олдини олиш ва профилактика қилиш» жумласининг ўзи ҳўзирги прокуратура органларининг толамли тузум давридаги фаолиятининг маълум даражада фарқланганини кўрсатади. Бу соҳа ҳодимларининг бош вазифаси фақат жиноятчиға айб қўйишдан иборат эмас, балки фуқароларнинг ҳўқуқини олгини шакллантириш мақсадида тарғибот-ташвиқот ишларини олиб бориш, муҳим тадбирларни амалга ошириш эканлиги ҳам «Прокуратура тўғрисида»-ги қонунда ахс этди.

Ушбу қонун моҳиятини келиб чиқиб, Хоразм вилоят прокуратураси муҳим тадбирларни амалга оширмоқда. Аввало, кишиларнинг ҳўқуқини саводхонлигини ошириш, жиноятчиликка қарши курашиш мақсадида ўсиб келаётган ёш авлод ўртасида ташвиқот-тарғибот ва профилактика ишларини жонлантиришга катта эътибор

қаратилмоқда. Вилоят прокуратураси «Хоразм» телевидениеси билан ҳамкорликда вилоят прокурори Дилшод Исроиллов гоёси асосида «Умр бахоси» деб номланган кўрсатувни тайёрлаб, республика ва маҳаллий экранларда бир неча марта намойиш қилдириди. Кўрсатувда ёшлар ўртасида учраётган гийёвандлик иллатининг оғир оқибатлари фой қилиниб, йигит-қизлар теран нигоҳ билан яшашга, ҳаёт деб аталмиш бебаҳо неъматнинг қадрига етишга чақирилади. Ушбу кўрсатув, албатта, муҳим профилактика маъноси сифатида хизмат қилмоқда. Ундан нусхалар кўпайтирилиб, ўқув масканлари ва қорхона-муассасаларга тарқатилган.

Ёшлар тарбияси билан шуғулланувчи ташкилот ва комиссиялар, жумладан «Камолот» ёшлар ижтимоий ҳаракатининг туман кенгашлари туман прокуратуралари билан ҳамкорликда ўқил-қизларимизнинг бўли вақтини мазмунли ўтказиш учун ҳар хил қизиқарли кеча ва тадбирлар уюштириб бораёпти. Жумладан, ўтган 2002-2003 ўқув йилида «Сиз қонунни биласизми?», «Сиз ҳўқуқни биласизми?» каби қўриқ-танловлар мактаб ўқувчилари ўртасида қишлоқ, туман, вилоят босқичларида изчил ўтказиб келинди. Вилоят босқичида гоёилиқни қўлга киритган Қўшқўпир туманидаги жаҳон тилларида ихтисослашган 1-лицей ўқувчилари танловнинг республика босқичида иштирок этиш бахтига мушарраф бўлди.

«Камолот» ёшлар ижтимоий ҳаракатининг Богот, Урганч, Хонка туманлари ҳамда Урганч шаҳар кенгашлари туман ва шаҳар

прокуратуралари билан ҳамжиҳатликда фидойи ёшларни жиғлаштириб турувчи клублар ташкил қилгани айни мудоао бўлмоқда. Айниқса Хонка туман прокуратураси қошидаги «Гийёвандликка қарши ёшлар клуби» ҳамда «Камолот» ёшлар ижтимоий ҳаракатининг Урганч шаҳар кенгаши қошидаги «Ёшлар ҳўқуқий маркази» фаолиятида ютуқлар кўзга ташланмоқда. Хонкадаги «Гийёвандликка қарши ёшлар клуби» аъзолари билан ҳўқуқни муҳрфаза қилувчи идоралар вакиллари учрашуви йўлга қўйилган.

Урганч шаҳридаги «Ҳўқуқий марказ» фаолияти 25 ёшгача бўлган йигит-қизларга қонунлар моҳиятини тўшунтириш, ҳўқуқни масхалатлар бериш ва маҳалла, ўқув-тарбия масканлари, қорхона-муассасаларда ҳар хил тадбир ва учрашувлар ташкил қилишдан иборатдир. Марказ айрим ёшларга адвокатлик хизмати кўрсатишда молиявий жиҳатдан қўмақлашади.

Албатта, бу мисоллар истиқлолдаги бурак неъмат бизга бахш этганган имкон ва шўрлар қўламини чамалаб қўришга асқотади. Қолаверса, мустақиллик туфайли ҳўқуқни муҳрфаза қилувчи идоралар ўз ҳўсусиятини маълум даражада ўғатирганини аниқлаш учун қилинган ишларнинг баъзиларида бир қур назар ташлаб ўтиш лозим. Ҳўқуқ-тартибот идоралари собиқ Иттифқо давридагидай фақат мажбурият, қоралаш ва жазолаш ҳўсусиятига эга эмас. Балки эркин демократик жамият қўраётган Ўзбекистон деб аталмиш муқаддас Ватан ҳамда унинг бағрикенг, қўлимиллати фуқароларининг манфаатларини ҳўқим қилиш, уларнинг ҳўқуқини саводхонлигини ошириш қўндалик вазифамизни ташкил қилади.

Иброҳим ДАВЛЕТОВ,

Хоразм вилоят прокурорининг ўринбосари

ХОРАЗМ ВИЛОЯТИ

1938 йилда ташкил топган.
Майдони — 6,1 минг кв. км. Аҳолиси — 1350,1 минг киши.

Мамлакатнинг шимоли-ғарбида жойлашган. Қадимий сўғорш маданиятига эга бўлган қўна вилоятлардан.

Таркибда 10 та қишлоқ тумани: Богот, Гурлан, Урганч, Хива, Хонка, Шовот, Янгиярчи, Янгйобор, Қўшқўпир, Хазорасп; 3 та шаҳар: Питнак, Урганч, Хива. 7 шаҳарча ва 100 та қишлоқ йиғини бор.

Маъмурий маркази — Урганч шаҳри. Тошкентдан 1119 км. Аҳолиси — 139,1 минг киши.

Қишлоқ ҳўжалиги: пахта, шол, бугдой, узум, қовун, қоракўчилик.

Санояти: енгил, озиқ-овқат, машинасозлик, пахтани қайта ишлаш.

ҲАР БАРМОҒИ БИР ҲУНАР

Бухороий шариғда ота-боболар анъанасини давом эттираётган ҳўнармандлар талайгина. Халқ амалий санъати бобида бетинимизлашни олиб бориб, қўри-

миш маданияти шўҳратини ошираётган Дилдора Авезова ҳам шулар жумласидан. Бухоро шаҳридаги 17-мактабнинг 11-синфида тахсил олаётган бу ноёб иктидор соҳибига Зулфия номидида давлат мукофотига сазовор бўлган.

Учварликка болалиқдан меҳр қўйди. Даставвал онаси Замира опадан зардушлик ҳамда патдузлик асосларини ўрганган. Хали 9-синфида ўқиган чоғида республика ва халқорав кўргазмаларида иштирок эта бошлади. Унинг маъжби қўйма, чорфат, самандўзи, гўлдўзи, маъжби чордарчор, пулақчадўзи, давкур, хондўзи сингари бу тикув усулларини унумли фойдаланиб тиккан уюмлари АКШ, Германия, Франция ва Грециядаги ўзбек халқ амалий санъати кўргазмаларида намойиш қилинди. Дилдора 2001 йилда Хиндистоннинг Хайдаробод шаҳрида ташкил этилган кўргазмалдан ЮНЕСКО дипломи билан қайтди. Айтавган, Ўзбекистон фаҳри — бос бўйча жаҳон чемпиони Муҳаммадқодир Абдуллаевнинг қора бахмалдан тикилган асосига бу илгар билан туширилган мамлакат герби сура-ти ҳам бухоролик зардуш қиз маҳоратининг махсулидир.

миз натижалари ҳақида қисқача тўхталсан. Улар билан 72 та тадбир ўтказилди. Биргина нақд пул маблағларининг ноқонуний айланмалари борасида амалга оширилган саъй-ҳаракатлар натижасида 87 миллион сўмдан ошми ҳарималар қўла-нилди. Барча ҳўқуқни муҳрфаза қилувчи идоралар билан ҳамкорликни янада яхшилаш борасида изланишлар олиб бора-пимиз.

Ваҳобжон КАРИМОВ,
Бухоро вилоят прокуратураси ҳўзирдаги солиқ ва валютга оид жиноятларга қарши курашиш бошқармаси бошлиғи

ҲўқУҚИЙ САВОДХОНЛИКНИНГ ДАСТЛАБКИ НАМУНАСИ

Конституцияни мукамал ўғраниш — ҳўқуқий саводхонлиқнинг дастлабки намунаси. Демократик жамият қуришининг асосий талаби ҳам, аввало, фуқароларнинг олгини қонунчилик соҳасига тааллуқли билим ва ахборотлар билан бойитишдир. Бунинг учун ҳис қилган Хазорасп туман прокуратураси маҳаллада қишлоқ фуқаролар йиғинларида «Конституцияни ўғраниш» клубларининг ташкил этилишига бош-қўш бўлаяпти.

Бу борада қилинган ишларни кузатарканман, ёш шoirлардан бирининг «Қўнғил хитоблари» деган достонидида қўндаги сатрлари асимга келди:

«Шўрларга манкуртлар керак,
Ва қул керак қади дол, абор.
Улигини излаган юрта
Рухий исён бўлаверди ёр...»

Ҳақиқатан ҳам собиқ Шўрлар даврида фуқароларнинг ҳўқуқий жиҳатдан онгли бўлиши гўё Компартия учун хавфлидек, ҳўқуқ ва бурч, инсон ва қонун борасида деярли қам гапириларди. Бўғун эса ҳар қун, ҳар соатда ҳўқуқий маданият, инсон манфаатлари борасидаги фикр-мулоҳазаларга дуч келамиз. Бу эса истиқлол туфайли барпо бўлаётган адолатли жамиятнинг асосий ҳўсусиятларидан биридир.

Фарида ТОҲИРОВА,

Хазорасп тумани Карвак қишлоғи

ЁШЛАР ТАРБИЯСИ ПРОКУРАТУРА ЭЪТИБОРИДА

Қўшқўпир туман прокуратураси ўсиб келаётган ёш авлод шуғрида ҳўқуқий маданиятини шакллантириш мақсадида бир қатор тадбирларни амалга ошираётган. Айниқса қишлоқ жойларида ёшларнинг бўли вақтини самарали ўтказиш мақсадида долзарб мавзуда семенар-масгулотлар ташкил қилинмоқда. Яқинда бўлиб ўтган «Демократик жамият сари ҳўқуқий онг билан» ишори остидаги «Ҳўқуқ ва ёшлар» деб номланган семенар-кенгаш барчада бирдек таъсирот қолдирди. Унда иштирок этган Қўшқўпир туман прокурори Р.Каримов йиғилганларга мустақиллик туфайли мамлакатимизда амалга оширилган улкан бунёдкорлик ишлари ҳўсусида гапириб берди. Шунингдек, прокурор эркин-демократик жамиятнинг шакллантириш учун, аввало, ҳар бир фуқаро ўзининг ҳўқуқ ва бурчини мукамал билимоғи жоғалигини тушунтирди.

Семенар-кенгаш ҳафтанинг шанба қўналари мунтазам равишда қишлоқларда доимий равишда ўтказиб келинмоқда.

Дурдона ҚОБУЛОВА,

«Камолот» ёшлар ижтимоий ҳаракати Қўшқўпир тумани кенгашининг бош мутахассиси

ҲАМКОРЛИК САМАРА БЕРМОҚДА

ҲўКУМАТИМИЗ томонидан тадбир-корлар учун кенг имкониятлар яратиб берилган бўлса-да, айрим фуқароларимиз фойда кетидан қўвиб ноқонуний хатти-ҳаракатларни содир этишмоқда. Бошқарма-миз ҳодимлари манфаатдор ташкилотлар билан ҳамкорликда даромаднинг яшириш, белгиланган тартибдаги солиқ, бож ва бошқа тўловларни тўлашдан қасддан бўйин товлаш каби ҳўлатларни аниқлаш, нақд пул маблағларини банкдан ташқари муомаласини қисқартириш борасида муайян ютуқларга эришмоқдалар.

Рақамлар асосида айтадиган бўлсак, жорий йилнинг ўтган олти ойи мобайнида 91 та жиноят ишлари қўзғатилди. Мазкур жиноят ишлари бўйича қўшимча ҳўсболанган солиқ ва тўловлар миқдори 1 миллиард 79 миллион сўмни ташкил этади. Шундан 724 миллион сўми қисқа муддатларда ундирилди.

Қўзғатилган маъмурий ишлар сонин 335 та бўлиб, натижада 397 нафар мансабдор шахс ва фуқаролар маъмурий жазого тортилди. Уларга 8,4 миллион сўмлик маъмурий жарима қўйилди.

Бошқарма ва унинг туман бўлиmlари томонидан ўтган давр мобайнида молиявий жарималар билан жами 1 миллиард 452 миллион сўмдан ошми қўшимча солиқлар ҳўсболанган, уларнинг 960 миллион сўмдан кўпрогини ундиришга муваффақ бўлиди. Олиб боришдан профилак-

тик тадбирлар на ижисид а давлат хазина-сига ихтиёрий равишда 521 миллион сўмлик солиқлар тўла-нишига эри-шилди.

Айтиш жо-изки, вилоятда ойлук маош, пенсия ва бошқа нафақаларни ўз вақтида берилиши талаб даражасида эмас. Нақд пулларнинг банкдан ташқари оқими вужудга келганлиги бундай ҳўлатнинг бош сабабидир. Бу борадаги қўнунбузилиш ҳўлатлари бўйича 27 та жиноят, 72 та маъмурий ишлар қўзғатилди. Ўтказилган тадбирлар натижасида банк муассасаларига қўшимча 26 миллион сўмдан зиёдор нақд пул тоқилди.

Ҳўкуматиимизнинг валюта бозорини эркинлаштириш ва чет эл валюталарининг ноқонуний олди-сотишига чек қўйишга қаратилган қарорларни ижроси юзасидан қўллаб тадбирлар ўтказилляпти. Фақатгина «қора бозор» да валюта сотувчи-ларинингиз эмас, балки шундай ҳўлат-нинг юзга келишига «ҳўсса» қўшаётган банк муассасалари ҳодимларининг ноқонуний хатти-ҳаракатлари ҳам фой этилмоқда. Утган даврда бу борада 26 та қўнунбузилиш ҳўлатлари аниқланган бўлса, шундан 6 таси вилоят ИИБ ҳоди-млари билан ҳамкорликда фой этилди.

Шу ўринда вилоят давлат солиқ бош-қармаси ҳодимлари билан ҳамкорлиги-

Мустақиллик йилларида давлатимиз раҳбари Ислоҳ Каримов раҳнамолигида мамлакатимиз ижтимоий-сиёсий ҳаётида, жумладан суд-ҳуқуқ соҳасида ҳам кенг қўллади ислохотлар амалга оширилди. Бу ислохотлар натижасида прокуратура органлари фаолияти янгича мазмун-моҳият касб этмоқда. Собик тузум даврида фақатгина қораловчи вазифасини ўтаган прокурорлар бугунда инсон ҳуқуқларининг, жамоа, ташкилот ва давлат манфаати ҳимоясига айланди. Айтиш мумкинки, истиқлол бизга халққа хизмат қилишдек бахтни инъом этди.

МАҚСАД — ИНСОН МАНФААТЛАРИНИ ҲИМОЯ ҚИЛИШ

БУГУНГИ одамлар дунёқарши, жамиятдаги воқеа-ходисаларга муносабати билан бундан ўн бир йил олдинги тузум кишиларидан еру осмонча фарқланади. Ватандошларимизнинг ҳуқуқий маданияти ошиб бормоқда. Улар мустақил юрда инсон манфаатларини ҳимоя қилишга қаратилган қонунчиликдан унумли фойдаланиш йўлидан бораётган. Амаддаги қонунчилик иқтисодий ривожланиш ва маънавий янгиликларни омиллиди. Кези келганда айтиш мумкинки, бозор иқтисодиётига ўтиш — мураккаб жараён. У жамият ҳаётига қўллаб-қувватлаш олиб киради. Янги муносабатлар шаклланади, мулкчиликнинг турли қўрғинлари юзага келади. Мақсад эса аниқ — халқимиз турмушини янада фаровонлаштириш. Эзгу мақсадга эришишнинг бош омилли жамиятда қонун устуворлигини таъминлашдир. Ана шундай гоят мураккаб тарихий давр прокуратура ходимлари зиммасига катта масъулият юқлади.

Юртбошимиз иккинчи қаҳриқ Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг олтинчи сессиясида қилган маърузасида олдимизда турган вазифаларга атофлича тўхталганди. «Прократура фаолиятига, — дея таъкидлаганди Президентимиз. — Улар томонидан қўзғатилган жиноий ишлар ёки жавобгарликка тортилган фуқаролар сонига қараб эмас, балки тегишли ҳудудда қонунчиликка амал қилишнинг ҳолати ва халқнинг оқсоишга ҳаёт кечираётганлигига қараб баҳо берилади».

Вилоятда ҳуқуқий муҳофаза қилувчи идоралар билан ҳамкорликда жиноятчиликка қарши кураш, ҳуқуқбузарликнинг олдини олиш, қонун устуворлигини таъминлаш мақсадида амалга оширилган тадбирлар ўз самарасини бермоқда. Жорий йилнинг олти ойи давомида оғир жиноятлар сони камайди. Унинг қасддан одам ўлдириш, ўғирлик, товланмачилик, безорлик каби турлари ўтган йилнинг шу даврига нисбатан анча кам содир этилган.

Суд-ҳуқуқ соҳасидаги ислохотларда жиноий жазоларнинг либераллаштирилиши мумин урин тутди. Собик тузум даврида суд-ҳуқуқ тизими «ўзагини» жиноятчилик шартсиз жазоланиш лозим» қабилидаги тамойил ташкил этарди. Давлатимиз раҳбарининг ташаббуси билан қабул қилинган, шахсни шартсиз жазоланиш эмас, балки тарбиялашни бош мақсад сифатида илгари сурган «Жиноий жазоларнинг либераллаштирилиши муносабати билан Ўзбекистон Республикасининг Жиноят, Жиноят-процессуал кодекслари ҳамда Маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги кодексига ўзгаришлар ва қўшимчалар киритиш ҳақида»ги қонун мамлакат ҳуқуқий ҳаётида янги даврни бошлаб берди. Мазкур қонунда иқтисодий жиноятлар учун қўланиладиган жазолар ҳам либераллаштирилди. Масалан, талон-тарож қилинган мулкнинг қиймати энг кам иш ҳақининг беш бароваридан ошмас МЖКнинг 61-моддаси бўйича маъмурий, шу микдордан ошса, ЖКнинг 167-моддаси 1-қисми бўйича жиноий жавобгарлик белгиланган. Қонунга қўра, мол-мулкни мусодала қилиш жиноий ҳаёт сифатида умуман қўланилмайди. Таҳлиллар шунч кўрсатмоқдаки, вилоятда қўзғатилган жиноий ишлар камайди, маъмурий ишлар сони ортади. Етказилган моддий зарарни қоллаган айбонларча нисбатан озодликдан маҳрум этиш билан боғлиқ бўлмаган жазо таъинланмоқда.

Прократура учун халқ ишончи жуда мумин. Ҳозирда тизим кенг жамоатчилик учун «ёпик дарвозали идора» ҳисобланмайдиган. Фуқаролар дардига қўлоқ осмиш, ҳар қандай муаммони қонуний ва адолатли ҳал этиш оқсоишталлини таъминлаш ҳам хизмат қилапти. Олдин бир тахқўсланишга эътибор берилик. Илгари прокурорлар қабулида ноқонуний хатти-ҳаракатларни содир этганлар ўтирарди. Бугун-чи? Қабулларда оиллик маошини ололмаётган ишчи, ўғит таъминоти идоралари фаолиятдан норози фермер, кредит ололмади сарсон бўлган тадбиркор, моддий ёрдам сўраб, фуқаролар йигинига боравериб чарчаган фуқароларни ўқратиш мумкин. Шунинг ўзигагина прокуратура билан халқ ўртасида мустаҳкам, ишончли кўприк бунёд этилганидан далолат беради. Бунга қўйидаги рақам ҳам далил бўлади: жорий йилнинг ўтган олти ойи мобайнида вилоят прокуратура идораларида фуқаролардан 2489 та турли масъулданги шикоят, тақлиф ва аризалар тушди. Шулардан 1010 таси бевосита прокуратура идораларида ҳал этилди.

Прократура бевосита қонунлар ижросини назорат қилади. Ўтган олти ойда аҳолини ижтимоий муҳофаза қилиш, тўлов интизоми, истеъмолчиларнинг ҳуқуқларини ҳимоялаш, тадбиркорларни қўллаб-қувватлашга оид қонунлар ижроси юзасидан 519 та текшириш ўтказилди.

Уларнинг натижасига қўра 9 мингдан зиёд прокурорлик таъсир чоралари қўрилди. 996 та гафироқоний ҳужжатлар прокурорларнинг протестлари асосида бекор қилинди. Аниқланган қонунбузилиш ҳолатлари 700 дан ортик тақдирномалар орқали бартараф этилди. Қўпол қонунбузилиш ҳолатлари юзасидан 84 та жиноят ишлари қўзғатилди. Етказилган моддий зарарни ўқратиш ҳақида судларга мингдан зиёд даъво аризалари киритилиб, 54 миллион сўмдан ортик қисми айбдорлардан икхтёрий равишда ўқдирилди. Келгусида қонунбузилиш ҳолатларининг олдини олиш мақсадида 2509 нафар мансабдор шахс кўрсаниб оғохлантирилди.

Ўз-ўзидан бўлиб турибдики, бутун фаолиятимиз қонун устуворлигини таъминлашга қаратилган. Қонунларнинг халққа хизмат қилиши эса барчага бирдек аён. Демак, қонунлар қаторида прокуратура ходимлари ҳам халқимиз хизматида. Ўзу-ўртга хизмат қилишдек олий бахтга мушарраф айлаган истиқлолимиз абадий бўлсин!

Олим АСЛОНОВ,
Бухоро вилоят прокурорининг
биринчи ўринбосари

БУХОРО ВИЛОЯТИ

1938 йилда ташкил этилган.

Майдони — 40,3 минг кв. км.

Аҳолиси 1442,2 минг киши.

Бухоро вилояти майдони жихатидан мамлакатдаги энг катта вилоятлардан ҳисобланади.

Ўзбекистоннинг марказий ва жануби-ғарбий қисмида жойлашган.

Таркибида 11 та қишлоқ тумани: Бухоро, Вобкент, Жондор, Когон, Олот, Пешку, Ромитан, Шофрикон, Қоровулбозор, Қоракўл, Ғиждувон; 11 та шаҳар: Бухоро, Вобкент, Газли, Галаосиё, Когон, Олот, Ромитан, Шофрикон, Қоракўл, Қоровулбозор, Ғиждувон; 3 та шаҳарча, 121 та қишлоқ фуқаролар йигини бор.

Маъмурий маркази — Бухоро шаҳри. Тошкентдан 616 км., аҳолиси 259,0 минг киши.

ЯХШИЯМ, тақдиримизда истиқлол бор экан. Дориломон қўларга етдик. Хат-то тушимизга ҳам қирмаган қадр-қўмат, меҳр-оқибат, иззат-иқромга сазовор бўлдик. Пешонам ярақлаганини эса бухорлик фермерлар орасида биринчи бўлиб «Дўстлик» ордени соҳиби бўлганимда қўларимда ёш, юракда Юртбошимизга нисбатан миннатдорчилик туйғуси билан яна бир қарра ҳис қўлдим. Ахир, бу мустақилликнинг шарофати, истиқлолнинг неъматли эмасми?

Истиқлол олдинги инглиз тили ўқитувчиси шундай имкониятлар эшигини очдики, қай бирини айтмай. Яхши ниятлар билан 1992 йилда фермер ҳўжалиги ташкил қилгандик. Ўшанда 2 гектар еримиз ва 4 бош қорамол бор эди. Ҳозирга келиб ер майдони 794 гектарга, қорамоллар бош сони 177 тага етди. Турли русумдаги 3 та

Истиқлол айёми яқинлашгани сайин юрагимни ажб бир ҳаяжон, галати ҳис-туйғу босиб келаверади. Олтинда товланиб турган галлазорлар, зот-дор қорамолу-қўйларга тўла айлола тикилиб, ўз-ўзимга қаро бераман: Ким эдимми ким бўлдим? СССР деб аталмиш катта оилада қардош халқлар ичида барчага тенг, катта оғанинг сеvimли ўкаси, дея қўлтигимизга сув пуркаса, ичимизга сийма қўққа сапчиб юраверибмиз. Қолбўки, шунча йил яшаб қўлчилигимиз Бухородан нарини қўрмаганимиз рост. Машина оламиз деб райкомга ариза берсак, велосипедни ҳам раво қўришмасе, шунга муносиб эмас эканмиз-да, деб юраверибмиз. Узоқ бир қариндошимиз босмачи тўдаларга аъзо бўлган, дея хоризж қичишни таъқиқлаб қўйишарди. Чека бир тумандаги бино лойиҳасини ҳам Москвадан тасдиқлашти лозимлиги-чи? Бундай чеклаш, камситишларнинг рўйхати анчагина узун.

ИСТИҚЛОЛ ИНЪОМ ЭТГАН БАХТ

техника сотиб олдик, йилбода 200 бош қўй-қўзиларимиз ўтлаб юрибди.

Қишлоқ ёшларини иш билан таъминлашга ҳисса қўйилди. Бугун фермер ҳўжалигимиз аъзолари 30 нафарга етди. Уларнинг ўртача оиллик маоши 50-70 минг сўмини ташкил этапти. Беш йил илгари сутни қайта ишлаш цехини сотиб олгандик. У ҳозирда тўла қувватда ишламоқда.

Шу ўринда фаолиятимизга доир яна бир-икхита рақамни келтирсам. Бундан ўн йил олдин галладан 37 центнер ҳўсил олган бўлсак, жорий йилда бу кўрсаткични 97 центнерга етказдик. Хар бир бош соғини сизгандан сут соғиб олиш микдори 7 литрдан 27 литрга ошди. Мустақиллик ҳаётимизга улкан ўзгаришлар олиб кирди. Ўзимизга ўйлаб қўринг-а, етти ўлаб тўшга ҳам қирмайдиган ишлар рўй берди: бундан икхи йил олдин АҚШнинг Вашингтон шаҳридаги Мэриленд университетда тахриба орттириб қайтдим. Инглиз тили муаллими

бўлганим жуда қўл келди. Ҳозирда мазкур университетнинг Бухоро вилоятидаги «Кенгайтирилган хизматлар маркази» бошлиғи сифатида бошқа фермерларга ҳам хоризж тахрибасини ўқратиш, уларни АҚШга малака оширишга юбориш ишларини билан шўғулланяпман. Марказнинг бўлимилари Бухоро Давлат университети, Ромитан ва Бухоро қишлоқ ҳўжалиги касб-ҳўнар коллежларида ишлаб турибди.

Ҳаётинг рози бўлиб яшашга нима етсин. Ойларимиз тинч, йилда тўйлар қилияпти. Дибримизда ҳалол меҳнат қилиб яхши яшаш учун барча ҳуқуқий асослар яратилган. Конституциямиз асосида қабул қилинган 400 дан зиёд қонун, 15 та кодекс, Президентимиз фармонлари ва ҳўкумат қарорлари бир эзгу мақсад — инсон ҳақ-ҳўқуқларини муҳофазалаш, халқ турмушини янада фаровонлаштиришга қаратилган. Мақсад — эзгу, ният ҳолис, ҳаракат — шижоатли. Энг мумини, ҳамжи-ҳатлида келажакка, порлок истиқбол сари шаддам бориляпти. Осмони мусаффо, ҳалқи меҳнаткаш, раҳбари одил юрда яшаш насиб қилганининг ўзи энг олий бахт!

Ёқуб ФАТТОВЕВ,
Пешку туманидаги «Фаттов»
фермер ҳўжалиги раҳбари,
«Дўстлик» ордени ва
«Шўхрат» медали соҳиби

ТАДБИРКОРЛИК РАВНАҚ ТОПМОҚДА

Ватанимиз озодлигининг 12 йиллиги арафасида мен собик Иттифок даврида кишиларнинг мулкчилик турларига нисбатан муносабати қандай бўлганлиги борида ўйлаб қолдим. Давлат томонидан ҳўсусий мулкчилик чегаралаб қўйилганининг ўзи тадбиркорлик ва ишбилармонликка ўғай қўла билан қаралганини англатарди. Шўкурки, юртимиз мустақилликка эришганда, мулкчилик шакллари ўзгарди, ҳўсусий тадбиркорлиқни ривожлантириш учун ҳўкуматимиз томонидан кенг имконият ва имтиёзлар яратиб берилди.

Хоразм вилоят прокуратураси томонидан тадбиркорлиқни ривожлантиришга, тадбиркорларнинг молия-ҳўжалик фаолиятига маҳаллий ҳўкимият ва бошқарув идораларининг ноқонуний аралашувининг олдини олишга қаратилган қонунлар ижроси юзасидан муайян ишлар амалга ошириляпти.

Маълумотларга қараганда, 2003 йилнинг 1 июлигача Хоразм вилоятида 14711 та ўрта ва кичик бизнес субъектлари фаолият кўрсатган. Шу йилнинг ўзида 2027 та ўрта ва кичик бизнес субъектлари ташкил қилинган. Бу субъектларнинг вилоятдаги ташки савдо айланмаси 56,6 фоизни ташкил қилмоқда.

2002 йилнинг ноябрь-декабрь ойларида вилоят прокуратураси идоралари маҳаллий ҳўкимиятлар ва бошқарув маҳкамаларида тадбиркорларнинг манфаатларини ҳимоялашга қаратилган қонунлар талаблари ва мазкур идоралар меъёрий ҳўжатларининг қонунийлиги юзасидан текширишлар ўтказган эди. Қўрилган ҳўқуқий таъсир чоралари, албатта, самара берди. Чўнки 2003 йилнинг ўтган олти ойи мобайнида тадбиркорларнинг молия-ҳўжалик фаолиятига мутаасси идораларнинг ноқонуний аралашуви тўғрисида мурожаатлар тушмаган.

Йилнинг 1-қирмида ҳўсусий тадбиркорлар, кичик ва ўрта бизнес субъектларига барча молиялаштириш манбалари ҳисобидан 3 млрд. 409 млн. сўм кредит акратилган.

Прократура ишбилармон ва тадбиркорларнинг энг ақил маслаҳаттўйи, таянчи ва қўмакчиси. Яқинда прокуратура ташаббуси билан Ўрлан туманининг Вазир қишлоғида жойлашган 9 гектар ерга эга бўлган «Жўмабой қассоби» фермер ҳўжалигини кенгайтириш мақсадида қўшимча 6 гектар ер ажратиб берилди.

Прократура идоралари томонидан жорий йилнинг 6 ойи давомида тадбиркорлар ва фермер ҳўжалиқларнинг манфаатларини қўллаб-қувватлашга мақсад қилинган 4.953.000 сўмлик 40 та даъво аризаси киритилиб, улар қаъролантирилди. Хўллас, минтақамизда бу соҳани ривожлантириш юзасидан доимий прокурорлик назорати ўрнатилган. Бу эса мазкур соҳанинг тобора раванқ топишига омили бўлмоқда.

Улўбек ҚУРЎЗОВ,

Хоразм вилоят прокуратурасининг
умумий назорат бўлими прокурори

Сиз камтарлик, фидойилик ва хизмат бурчи садоқатли бўлиш каби инсоний фазилатларингиз билан сафдошларингиз орасида ҳўрмат қозонгансиз.

Сиз бундан кейин ҳам юртимизда ҳўқуқ-тартибни мустаҳкамлаш, бой иш тахрибаларингиз ва маслаҳатларингиз билан ёшларни ватанпарварлик руҳида тарбиялаш ишига муносиб ҳўсангизни қўшаверасиз деган умиддамиз.

Бугунги шодиена кўнда Сизга узоқ умр, сийхат-саломатлик, оилавий тотулик, азгуниятларингизни амалга ошишишда улкан зафарлар тилаяпти.

Табарруқ 80 ёшингиз муборак бўлсин!

Ўзбекистон Республикаси Бош прокуратураси раҳбарияти,
Фаҳрийларни қўллаб-қувватлаш жамоатчилик маркази жамоаси

ТО'УХАТ О'РНИДА

80 ЁШИНГИЗ МУБОРАК!

Ҳўрматли Комил Ҳақимов!
Ўзбекистон Республикаси Бош прокуратураси жамоаси ва фаҳрийларни қўллаб-қувватлаш жамоатчилик маркази номидан Сизни табарруқ 80 ёшингиз билан самимий кутлаяпти.

Прократура органларида 40 йилдан ортик иш фаолиятингиз давомида Сиз Самарқанд, Сўрхондарё ва Тошкент вилоятлари ҳамда Тошкент шаҳар прокуратурасида турли масъул лавозимларда самарали хизмат қилиб, шарофатли меҳнат йўлини босиб ўтдингиз ва «Ўзбекистон Республикаси прокуратурасининг фаҳрий ходими» нишонига сазовор бўлдингиз.

Иккинчи жаҳон урушида қатнашиб, кўрсатган жасоратингиз учун бир неча мартаба давлат мукофотлари билан тақдирлангансиз.

Сизнинг республикамизда қонунийлиқни мустаҳкамлаш, жиноятчиликка қарши кураш, фуқароларнинг ҳўқуқ ва манфаатларини ҳимоя қилиш, энг ходимларни тарбиялашдаги хизматларингизни эътироф этишимиз ва қадрлаймиш.

ЎХШАШИ ЙЎҚ ЎЗАЛА БЎСТОНИМ!

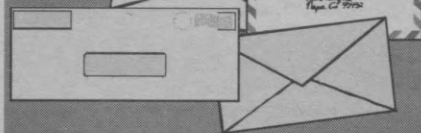
Мен бир неча йил муқаддам АКСЕЛС грантининг соҳиби бўлган, Америка қўшма штатларида билим олиш бахтига мушарраф бўлдим. Чет эллик ёшлар даврасига борганимда: «Мустақиллик сизга нима берилади? — деган қабилида сизга беришарди. Мен эса: «Агар юртимиз ўз озодлигини қўлга киритмаганида мен ҳозир эса америкаликлар билан дўстона гурунлашиб ўтирмаган, сиз эса бу саволни менга беришмаган бўлардингиз!» — дея жавоб бердим.

Ҳақиқатан ҳам собик Иттифок даврида ўзбек йигит-қизларининг дунёдаги нуфузли олийгоҳларда тахсил олиш ҳақида ўйлаб қўришининг ўзи дахшатли кечган. 20-йилларда Германияда ўқиб қайтган маърифатли ўзбек ёшларининг бошига сталинча қатагонлик сийёсати не не савдоларни солганини тарихдан яхши биламиз. Ўтмишнинг бу қонли ва қорса саҳифаларини ўқиганимда бугунги озод ва эркин турмушимизга мингдан-минг шўкурлар айтаман. Давлатимиз ёрдамида жуда қўллаб-қизларининг хоризж-да ўқиб, малака оширишлари таъминланмоқда. Менинча, дунё кезаётган ҳар бир ўзбек фарзанди тимсолида Ўзбекистон деб аталмиш ҳўр мамлакат чиройи гавдаланади.

Чет элликлар ўзбек тилини ўрганишга қизиқиб қараётганининг гувоҳи бўлганман. Американинг бообўр ўқув юртиларида ҳам ўзбек тилини ўргатиш курслари мавжуд. Бундан, албатта, ўзга миллат вакиллари ҳам дунё харитасида озод Ўзбекистон деган ғўзал бир мамлакат борлигини ҳис қилиб яшаётганини аңлаш қийин эмас.

Жамила РЎЗМЕТОВА,
Урганч давлат университети
талабаси

Мактублар, шикоятлар, жавоблар

PAKAM
Чоршанбадан чоршанбагача тахририят муштарийлардан 23 та мактуб олди.

ҲУҚУҚИ ТУШУНТИРИЛДИ

Пахтачи туманидаги М.Махманов номли ширкат ҳўжалигида яшовчи фуқаро Ш.Арзамова маҳалла кўмитасига бир неча бор муурожаат қилганига қарамаздан, фарзандига 2 ёшгача тўланадиган пулларни беришмаётгани ҳақида тахририятимизга ариза билан муурожаат қилган эди.

Тахририят ариза юзасидан расмий жавоб олди.

Ариза туман прокуратураси томонидан кўриб чиқилди. Аниқланишича, фуқаро Ш.Арзамова 2002 йил февраль ойидан 2003 йилнинг февраль ойига қадар ўзининг 1 ёшга тўлган фарзанди учун нафақа тўловларини ўз вақтида олиб келган.

Адлия вазирлигида 2002 йил 14 мартда рўйхатга олинган «Ишламаётган оналарга болани 2 ёшга тўлгунгача парвариш қилиш бўйича ойлик нафақа тайинлаш ва тўлаш тартиби тўғрисида»ги низоми-

нинг 6-бандига асосан Ш.Арзамова фарзанди 1 ёшдан 2 ёшгача бўлган давр учун тўланадиган нафақани олиш учун тегишли ҳужжатларни қайтадан расмийлаштириб, «Украс» маҳалла фуқаролар йиғинига тақдим этишни керак эди. Аммо у 2 ёшга тўлмаган фарзандига тўланиши лозим бўлган нафақани олиш учун маҳалла фуқаролар йиғинига ёзма равишда муурожаат қилмаган.

Қайд қилинган низо талаблари Ш.Арзамовага тушунтирилди ва ҳужжатлари низо талабларига асосан расмийлаштирилди, «Украс» маҳалла фуқаролар йиғини қотибятига тақдим этилди.

Маҳалла фуқаролар йиғинининг 2003 йил 3 июлдаги қарори билан Ш.Арзамованинг 2 ёшга тўлган фарзанди учун нафақа тайинланди.

Ш.ХУДОЙКУЛОВ,
Пахтачи тумани прокурори

АРИЗА КЎРИБ ЧИҚИЛДИ

Меҳнат ва аҳоли ижтимоий муҳофаза қилиш вазирлиги томонидан фуқаро В.Мирзалиевнинг 1970-76 йиллардаги иш ҳақи ҳақидаги маълумотнома ёнгин натижасида куйиб кетганлиги сабабли унга ҳозирги кунда энг кам қарилик нафақаси тайинлангани тўғрисидаги аризаси кўриб чиқилди.

«Фуқароларнинг давлат пенсия таъминоти тўғрисида»ги қонунга мувофиқ пенсия миқдорини белгилаш учун ойлик иш ҳақлари фақатгина уларни тасдиқловчи ҳужжатлар асосидагина инобатга олинади.

Бирламчи ҳужжатларнинг сақланмаслик сабабларидан қатъий назар, иш ҳақларини гувоҳлик кўрсатмаси ёки бошқа бир тартиб билан тиклаш мумкин эмас.

Шу муносабат билан сизга юқорида иш ҳақи олиб ишлаган бошқа даврларингиздан беш йиллик иш ҳақи тўғрисидаги маълумотнома олиб, яшаб турган жойингиздаги ижтимоий таъминот бўлимига тақдим этишни тавсия қиламиз.

Р.ЗАБИХЎЖАЕВ,
Меҳнат ва аҳоли ижтимоий муҳофаза қилиш вазирлигининг пенсия таъминотини ташкил этиш бошқармаси бошлиғи

«БАНКА ИШОНИШ МУМКИНМИ?» («HUUQUQ», 2003 йил, 25-сон)

Мақолада қайд этилган ҳолатлар чуқур ўрганилиб, текширув давомида хусусий тадбиркор Ф.Бозоровга бюджетдан ташқари жағғарма кредит линияси орқали кредит ажратилди. Аризачи текшириш натижаларидан қониқиб хосил қилганлигини ёзма баён этди.

Шунингдек, мазкур ҳолат юзасидан айбдор шахсларга нисбатан маъмурий жазо белгиланиб, банкнинг барча туман (шаҳар) бўлимида зикр этилган ҳолатлар такрорланганининг олдини олишга қаратилган чора-тадбирлар кўрилмоқда.

О.НОРОВ,
Ўзбекистон Республикаси Давлат-тижорат халқ банки раисининг ўринбосари

ТАНҚИД ЎРИНЛИ

«Huuquq» газетасининг 2003 йил 7-сонида эълон қилинган Д.Исломовнинг «Эртақлар яхшиликка етаклар... эди» сарлавҳали мақоласи Ўзбекистон Матбуот ва ахборот агентлиги томонидан кўриб чиқилди.

Мақолада кўтарилган муаммо тўғри, танқид ўринли эканлигини таъкидлаган ҳолда «Айойиб пау» номли жаҳон халқ эртақлари тўплами 2001 йилда «Ташаббус — МВ» масъулияти чекланган жамияти томонидан собиқ «Ёзувчи» нашриёти грифидан фойдаланиб чоп этилганлигини маълум қиламиз.

Агентлик тасарруфидаги нашриётларда бу каби хатоликка йўл қўймаслик чоралари кўрилди.

Р.САФОВЕВ,
Ўзбекистон Матбуот ва ахборот агентлиги бош директорининг ўринбосари

ЎЗИШМАГА ҚАРШИ ЎЗИШМАЛАР

УЛАРНИНГ ҚАЙ БИРИ ҲАҚИҚАТГА МОС?

(«HUUQUQ», 2003 йил, 28-сон)

Мақола Шовот туман марказий шифохонаси жамоасининг умумий йиғилишида муҳокама қилинди.

2002 йил август ойида Ю.Хасановнинг Республика Бош прокуратурасига ёзган аризаси юзасидан ўтказилган текширув натижасида болалар шифохонаси бош врач К.Юсупов, тугруқхона бўлими мудир Г.Якубовалар иш фаолияти давомида қилган хато ва камчиликлари учун эгаллаб турган лавозимидан четлатилган, жаррохлик бўлими мудир С.Давлетовдан ойлик машининг 30 фоизи миқдорида жарима ушлаб қолинган, бош врач муовини Ш.Хусайновга хайфсан интизомий жазоси берилган. Дори-дармон учун молиялаштирилган 473.000 сўм пул бошқа мақсадларга сарфланганлиги учун шифохона бош врач О.Холниязов ва собиқ бош ҳисобчи Р.Пиржановларга нисбатан маъмурий иш кўзгатилиб, уларнинг ҳар бири энг кам иш ҳақининг 5 баравари миқдорида жаримага тортилган. Ю.Хасанов бундан қониқмай О.Холниязовнинг маъмурий эмас, балки жиноий жавобгарликка тортилиши шарт деб оёқ тираб олиши адолатдан эмас.

Ю.Хасанов қарийб икки йилдан бери ишга чиқмасдан уйда ётиб, инсон ҳуқуқларини ҳимоя қилиш халқаро ташкилоти вакилиман деб, ёлгон гапириб, мунтазам равишда шикоят хати ёзиш билан шугулланиши ҳам адолатдан эмас деб ҳисоблаймиз. Кун тартибидagi масала юзасидан сўзга чиққан марказий поликлиника мудир Ж.Ибрагимов, марказий шифохонанинг касаба уюшмаси кўмитаси раиси Ю.Юсупов, Бўйрачи участка шифохонаси бош врач Б.Рўзимов, марказий поликлиника врач У.Раҳимов, марказий шифохона бош врач вазифасини бажарувчи Б.Ҳақимовлар «Хуқуқ» газетасида босилган ушбу мақолада баён қилинган мухбир фикрларини қўллаб қувватлади. Ю.Хасановнинг хатти-ҳаракатини ўринсиз деб эътироф этдилар.

Йиғилиш қатнашчилари жамоа аъзоларининг бу фикрларини бир овоздан маъқуллашди. Кун тартибидagi масала атрофида муҳокама қилиниб, марказий шифохона жамоаси мақолада кўрсатилган фактларни тасдиқлаш ҳамда Ю.Хасановни қайтадан ишга жалб қилиб, унга ҳар томонлама қўмаклашиш тўғрисида қарор қабул қилди.

Б.ҲАКИМОВ,
Шовот тумани марказий шифохона бош врач вазифасини вақтинча бажарувчи

МУАММО БАРТАРАФ ЭТИЛДИ

Ҳурматли «HUUQUQ»чилар! Биз, қуйида имзо чекувчилар, Тошкент шаҳрининг Дўмбиробод маҳалласи, 1-Усмуртор кўчаси, 21-уйда истиқомат қиламиз.

Икки-уч йил олдин ёз келиши билан бизнинг уйда совуқ сув билан боғлиқ муаммолар тез-тез бўлиб турарди. Кузга бориб сув келгани ҳолда иккинчи қаватга чиқмасди. Бу йил эса совуқ сув умуман келмай қўйди. Сувни қўшни маҳалладан ташиб келишга мажбур бўлдик. Бу орада биз учрашмаган мутасадди ташкилотлар қолмади ҳисоб. Натижа бўлмади. Охири Чилонзор туман прокуратурасига ишонч телефони орқали муурожаат қилишга мажбур бўлдик. Буни қарангки, икки-уч йилда ҳал этилмаган муаммо ўн куннинг ичида бартараф этилди.

Уйимизда яна сув бор. Шу муносабат билан газетангиз орқали Чилонзор туман прокурори З.Ибрагимов ва прокуратура ходимларига миннатдорчилик билдирамиз.

Бундан кейинги ишларидо омадлар тилаймиз. Хурмат билан 21-уй аҳли номидан:

И.РАҲМАТХЎЖАЕВ,
жами 9 имзо.
Тошкент шаҳри

«ТОШКЕНТ ВАҚТИ БИЛАН 9⁰⁰ДА»

(«HUUQUQ», 2003 йил, 24-сон)

Тошкент шаҳар «Матбуот тарқатиш уюшмаси» акциядорлик жамияти мақолани атрофлича ўрганиб чиқди.

Авалло газетангиз жуда долзарб масалани кўтариб чиққанлигини таъкидлашни истар эдик. Дарҳақиқат, пайшанба кунлари чиқадиган газеталарнинг асосий қисми ҳафтаномалардан иборат бўлиб, бу ҳафтанинг бошқа кунлари чоп этиладиган барча газеталарнинг жами тиражидан анча кўп миқдорни ташкил қилади. Айнан шу кунни эрта саҳардан асосий ижтимоий-сиёсий нашрларни ва тушлик пайтигача қолган матбуот маҳсулотларини аҳолига етказувчи автомобилларнинг ҳар бири дўконларга икки мартадан қатнайди.

Айрим ҳолларда газеталар босмаҳонада кечроқ босилса, ўша кунги кечкиги бўлиши мумкин. Асосий матбаа базамиз «Шарқ»дан бошқа жойларда босиладиган газеталарни санаб, саралаб, қайта тақсимлаш ҳам анча вақтни олади.

Харидор ҳақида ҳақ. Баҳона қидирмаймиз, жамиятимиз раҳбарияти ўзига боғлиқ барча имкониятларни ишга солиб, газеталар эрталаб соат саккиздан кечикмай дўконларга етиб боришини таъминлаш чораларини кўрмоқда. Ҳозирда мавжуд 320 та дўкон 12 та ҳудудга бўлинган ва 12 та автомобилнинг қатнов жадвалига ўзгартишлар киритилди.

Дарвоқе, мақолада тилга олинган хусусий сотувчилар иш фаолияти ўрганилган ва уларнинг «ёввойи» бозор тамойилидаги «тажриба»си жамият томонидан рад қилинган. Чунки хусусий сотувчиларнинг кўпчилиги қонуний ҳужжатларсиз (тадбиркорлик гувоҳномаси, савдо қилиш жойи кўрсатилган дислокация, савдо қилиш учун бериладиган гувоҳнома олмасдан), солиқ тўламасдан ишлайди. Улар бор йўғи 10-20 номдаги кўнгилочар, турли кроссвордлар, Россия теледастурлари, беҳаё ахборотлар босилган «кўча» газеталарини сотишади. Уларнинг қолчилигида биронта ижтимоий-маърифий нашрни кўрмайсиз.

Биз хусусий тадбиркорликка сира қарши эмасмиз, фақат адолатли рақобат тарафдоримиз. Тенг ҳуқуқий муносабатлар шакланган матбуот тарқатиш тизими тезроқ йўлга қўйилишини истаймиз.

Этиборингиз учун, Матбуотчилар кўчаси, 32-уйдаги дўкон хусусийдир ва бизга қарашли эмас.

Фаолиятимизни янада яхшилаш, камчиликларни бартараф этиш устида доимий иш олиб борилаяпти. Бу борада ҳамкорларимиз бўлган журналистларнинг, жумладан, «Хуқуқ» газетаси ижодкорларининг беминнат мададларига таянамиз.

С.БОБОЕВ,
Бош директорнинг биринчи ўринбосари

HUQUQIY MASLAHAT

KRIMINAL OLAM

ҲАДЯ ШАРТНОМАСИ

УНИНГ ЎЗИГА ХОС ХУСУСИЯТЛАРИ

Ҳадя шартномаси фуқаролик ҳуқуқий шартномаларидан бири ҳисобланиб, бошқа фуқаролик ҳуқуқий шартномалардан бир қанча хусусиятлари билан фарқ қилади. Асосийлардан бири — бу унинг текинга тузилишидир.

Ҳадя шартномасига берилган таърифдан келиб чиққан ҳолда шундай айтиш мумкин, мазкур шартномани ҳадя шартномаси сифатида Фуқаролик кодекси томонидан тартибга солиниши учун у қуйидаги элементларга эга бўлиши керак:

Биринчиси, мулкӣ ҳуқуқлар бўлиб, улар ҳам мажбурий, ҳам ашёвий характерга эга бўлиши мумкин.

Иккинчиси, бу мулкӣ мажбуриятлардан озод қилиш бўлиб, у турли шаклларда амалга оширилиши мумкин. Мисол учун, қарздан озод этиш, бир томонлама битимга ўрнатиш мумкин, лекин ФКнинг 502-моддасига кўра у шартнома ҳисобланмайди. Чунки бу ҳаракатларни амалга ошириш учун иккинчи томоннинг розилиги керак бўлади.

Учинчи элемент бу тарафлар бўлиб, улар фуқаролар, юридик шахслар ва давлат бўлиши мумкин. Буларнинг ичидан давлат ўзига хос субъектлардан ҳисобланмайди. Сабаби, у ҳадя олувчи сифатида фақатгина хайр-эҳсон шартномасининг тарафи бўлиши мумкин. Бу табиийдир, чунки давлат умумхалқ манфаатларига хизмат қилувчи ташкилотдир ва натижада у ўз манфаатларини қўзғовчи хусусий шахс сифатида ҳадя ололмайди. Лекин давлат умумхалқ манфаатларини қўзғовчи ҳолда хусусий шахсга ҳадя бериши мумкин. Бу ҳулоса давлатнинг умуман ҳуқуққа ўзининг манфаатларига эмас, балки умумий манфаатларга хизмат қилувчи субъект ҳисобланиши ҳақидаги фикрдан келиб чиқади. Шундай экан, давлатга ҳадя этиш унинг ҳалқига ҳадя этиш билан баробардир.

Тўртинчиси, бу шартноманинг шакли бўлиб, у оғзаки ёки ёзма шаклда тузилиши мумкин. ФКнинг 504-моддаси мазмундан келиб чиққан ҳолда шундай айтиш мумкин, шартноманинг шакли унинг предмети, субъектив таркиби ва нархи билан белгиланади.

Шартноманинг пулсизлиги унинг ўзига хос хусусиятларидан бири бўлиб, у ҳадя олувчи ҳар қандай мулкӣ мажбуриятлардан озод дегани эмас. Мисол учун, хайр-эҳсон қилишда унинг бирор бир мақсадларий, фойдаланиши белгиланган берилиши ёки ҳадя берувчи ҳадя олувчига бир ўйин ҳадя этишда ушбу ўй хоналаридан фойдаланишнинг шарт қилиш қўйиши мумкин. Бу ерда ҳадя олувчи қарама-қарши мулкӣ мажбуриятларга эга бўлади. Лекин, бу мажбуриятлар одатда тушуниладиган пуллик мажбуриятлардан ҳисобланмайди. Сабаби, ҳадя қилувчи бир нарсани ҳадя этаётган, олдиндан шарт қилиб қўйган мазкур нарсанинг бир қисmini олганда, у янги нарсга олмайд, балки ўз мулкining бир қисmini олади. Шунингдек, бирор бир шахс бошқа бир шахсга қўчмас мулкни ҳадя этаётганда ўзининг сервитут ҳуқуқини ҳам қолдириши мумкин ва бунда ҳам юқоридagi ҳолат келиб чиқади.

Шундай қилиб, ҳадя шартномаси мулкӣ мажбуриятларнинг келтирилиши таъбири мумкин, лекин бу унинг текинлик хусусиятига қарши эмасдир.

Бир қарашда шартноманинг пулсизлиги, унинг фуқаролик ҳуқуқий табиатидаги маҳрум этаётгандек кўринади. Лекин, пулсиз ҳуқуқий муносабатлар оқидан очик бўлмаса ҳам пуллик характерга эга бўлиши мумкин. Чунки ашё ҳатто ҳадя этилаётганда ҳам у ўзининг товарлик хусусиятини йўқотмайди. Бунда ҳадя шартномаси мулкнинг бир шахсдан иккинчи шахсга ўтишини тартибга солади. Шунингдек, тарафлар юридик жиҳатдан тенг бўлади.

Бир қарашда ҳадя этиш билан боғлиқ муносабатлар бир томонлама битимга ўрнатилади, чунки ҳадя бир тарафининг ихтиёрига кўра амалга ошириладигандек кўринади ва баъзи ҳолларда ҳадя этувчи тарафда ҳеч қандай қарама-қарши мулкӣ мажбуриятлар вужудга келмайди.

Лекин бу муносабатлар чуқурроқ ўрганиладиган бўлса, уларда иккинчи тарафининг розилиги катта аҳамиятга эгаллиги яққол намоён бўлади. Чунки, кўп ҳолларда бирор ҳуқуқнинг олиниши, шу ҳуқуқларни олувчи шахсга нисбатан шу ҳуқуқ билан боғлиқ мажбуриятларни келтириб чиқаради. Шундай экан, бирор ҳуқуқни бошқа шахсга ўтказишда, унинг бу ҳуқуқни ва у билан боғлиқ бўлган мажбуриятларни қабул қилиш бўйича розилигини олиш мақсадга мувофиқдир. Акс ҳолда бу ҳаракатлар маъмурий характерга эга бўлади. Шундан ҳулоса қилиш мумкин, ҳадя шартномаси муносабатлар сирасига кирар экан, бу муносабатларнинг бир томонлама битим сифатида тартибга солиниши уларнинг фуқаролик-ҳуқуқий характерига нисбатан эидлики вужудга келтиради.

А.СИДИКОВ,
Тошкент шаҳар ҳўжалар
суди мутахассиси

1966 йилнинг 20 июлида Тольятти шаҳрида автозавод куриш ҳақида ҳукумат қарори қабул қилинади. 1970 йилнинг 19 апрелида биринчи автоомбиллар ййгилади. Ушбу гигант корхонанинг барпо этилиши Италиянинг дунёга машҳур «Fiat» концерни билан узвий боғлиқ эди.

Айни пайтда «АвтоВАЗ»нинг 24 та шўба корхонаси ва 4000 дан ортик савдо ва сервис хизмат кўрсатувчи дилери мавжуд. Улардан энг машҳурлари «ЕвроЛада» (Германия), «Моторес Интернационалес» (Панама), «Лада Франс» (Франция)лардир.

Бугунги кунда заводда 12 моделдан ортик автомашина ишлаб чиқарилади. Асосий ййгувчи конвейернинг узунлиги 1,5 км.ни ташкил этади. Бу ерда ҳар 22 секундда янги автомобиль тайёр бўлади. «АвтоВАЗ»да меҳнат қилаётган ишчиларнинг сони 210 000 дан ортик.

Кейинги пайтда «АвтоВАЗ» ҳақида шунчалик кўп ёзишдики, мақолалар чоп этилган қорозлар билан бутун завод ҳудудини ёпиб қимас бўлади. Завод ҳудуди эса кўп эмас-оз эмас 600 гектардан иборат!

Заводнинг энг гуллаб яшнаган даврлари собик Иттифок даврига тўғри келади. Уша пайтлари корхонанинг бозори чакқон, унинг маҳсулотларига эса талаб ошгандан ошиб бораверарди.

АТРОФИДАГИ ЖИНОЯТЛАР

РОССИЯГА капитализмнинг кириб келиши кўпал корхона-ташкilotлар учун дафн маросимининг бошланиши бўлди. Лекин «АвтоВАЗ» иқтисодий бўҳронларнинг барча ҳаммаларига туриб берди. Аммо иқтисодий муносабатларнинг ўзгариши корхона равақи учун осон кечмади. Қатий чора-тадбирлар кўришга тўғри келди. Биринчи навбатда маҳсулотни сотувчи дилерлик тармоқларини кенгайтириш, иттифокдор республикаларнинг тарқалиб кетиши туфайли қўлдан бой берилган бозорлар билан алоқаларни тиклаш зарур эди. Бу борадаги саъй-ҳаракатлар самара берди. 1993 йилда Россияда ишлаб чиқариладиган автомобилларнинг 60 фоизи «ВАЗ»нинг улушига тўғри келди.

Шу ўринда Тольятти шаҳри ҳақида икки оғиз тўхталиб ўтиш жоиз. Ушбу шаҳарнинг илгариги номи Ставропол-на-Волге эканлигини кўпчилик билмас керак. Автозавод курилиши бошланиши билан шаҳарга мамлакатнинг турли бурчакларидан минглаб одамлар оқиб кела бошлади, уларнинг аксарияти турар-жойга ва автомашинага муҳтож ёшлар эди. Шаҳарда янги туманлар қад ростлади, кўпал турар-жой бинолари фойдаланишга топширилди. Лекин уй-жой таъминоти масаласи ҳозиргача Тольяттида муаммо бўлиб турибди. «ВАЗ»нинг «ёғли» жойларидан ишлайдиганлар ёки корхонанинг раҳбарлари эса денгиз бўйидаги бир-бирдан кўркам, қўлдан-қўл устунларни ўзида жамул-жам этган икки-уч қаватли уйларида яшардилар. Шаҳарни бир вақтлар Детройт билан тенглаштиришарди, криминал драмадан авж олиши муносабати билан уни энди Чикаго билан қўйлашмоқда.

УША ПАЙТЛАРДА Тольяттида 14 та уюшган жиний гуруҳ фаолият кўрсатган. Ушбу гуруҳларнинг энг йирикларидан бирига Напарник лақаби билан машҳур бўлган Владимир Вдовин бошлик қилган. У ноқонуний қурол сақлаганлиги ва босқинчилиги учун илгари қамалиб чиққан. Шарқ аяққураши сирларини жуда яхши ўзлаштириб олган. «Ўтириб» чиққандан сўнг у атрофида яттилик ёш бандитларни тўпашга ҳаракат қилди ва бунинг уддасидан чиқади ҳам. Кейин «ВАЗ»ни тунашни бошлашади. «Жигули»чиларнинг маҳсус иш қиймалари орасига эҳтиёт қисмларни яшириб олиб чиқиш унчалик чўт бермасди. Шу сабабли, Напарник бошқача йўл тутишга қарор қилди. У заводдагилар билан қийн алоқа ўрнатди. Натижада ўғрибोшининг одамлари гоҳ ўтириш машинаси орқали, гоҳ машиналарнинг юкхоналари орқали эҳтиёт қисмларни ўғирлаб

чиқа бошлайдилар. Ўнғай келиб қолган пайтларда эса ҳозиргина конвейердан чиққан машиналарни ҳам олиб чиқиб кетаверишган. Қисқаси, Напарникнинг ошиги олчи эди. Шаҳарда волгоградликларнинг бригадаси пайдо бўлган эса, жиний гуруҳлар ўртасида илк тўқнашув бўлиб ўтди. Напарник волгоградликларни ўз ҳимоясига олади, бу эса маҳаллий гуруҳларга малол келади.

Напарникнинг энг қалин ўртоғи Дмитрий Рузлев эди. Қўл остида ҳайдовчи бўлиб ишловчи бу ййгитдан ўғрибоши бир дақиқа ҳам ажралмасди. Иккаласи қандай хоҳласа шундай яшашган. Ҳатто қархотон қиш кўнлари ҳам улар ўтирган столлар ёзининг энг сархил медалари билан безатиларди.

Юқорида айтилганидек, Напарникнинг волгоградликларга ён босиши маҳаллий ўғриларга ёқмасди. Улар эндиликда Напарникнинг суробини тўғрилай қўйиш пайида эдилар. Қўнлардан бир қўн тольяттиликлардан беш нафари тўғридан-тўғри Напарникнинг йўлини тўсиб уни қаттиқ қалтаклашади. Напарник «тайёр» бўлган лаҳзада эса уларнинг шефи — лақаби Опасний бўлган Валерий Спидин пайдо бўлади. Опасний Напарникка бир оғиз ҳам сўз демасдан қўйнидан қирқма милтик чиқаради-да, унга қарата ўқ узади.

Аммо ўғрибोшининг ҳали ҳаётда насибаси бор экан, омон қолади. Опасний эса бу қилмиши учун беш ййлга қамалади. У жазо муддатини Соликамскдаги жиноят оламида машҳур бўлган «Белый лебедь» қамоқхонасида ўтади.

Опасний озодликка чиққиб келганида шаҳарда кўп нарсалар ўзгариб кетганди. Жумладан, янгиин жиний гуруҳлар пайдо бўлганди. У Напарникни излаб топади ва унга «Мен сен учун муддатни ўташга мажбур бўлдим. Тобутга солиб жўнатиб юборганим учун мендан миннатдор бўлишинг керак» дейди. Напарник эса «Қамалишингга фақат ўзинг сабабчисан» дея жавоб беради. Қисқаси, иккала ўғрибошининг сўхбати яхшилик билан тугамайди. Гуруҳлар ўртасидаги қаробат ва тўқнашув янада кескин ва очик тус олади. Орадан кўп ўтмай Опаснийнинг ҳамтоволқаридан бўлган Саша Маслов ёлланган қўл томонидан ўлдирилади. Бу воқеадан илгари ҳам маҳаллий ўғрибoшлардан бир қанчасига суиқасд уюштирилган эди. Шу сабаб шаҳарда номаълум «ўлим эскадрони» ҳақида ҳар хил гап-сўзлар тарқалади. Кимлардир бу ишлар милициянинг маҳсус қисми томонидан амалга оширилмоқда деса, кимлардир жиний гуруҳлар ўртасидаги «разборка»лар авж олгани ҳақида лоф урарди. Бу ишларнинг ортида эса аслида Володя Агйининг бригадаси турарди.

«ЧЎҚИТИРИЛГАН ОТА» романини Тольяттида ҳеч ким Олег Хорошев(лақаби — Подарок)чалик севиб ўқимаса керак. Ушбу китобни қайта-қайта ўқийверганидан унинг ҳар бир сатри Олегга ёд бўлиб кетганди. «ВАЗ»дан ўғирланган эҳтиёт қисмларнинг яширичига савдоси билан шуғулланиб юрган бу одам ёши ўттиздан ошган, ўз бригадасини тузишни хоҳлаб қолди. Унга энди миллионлаб пуллар, кўрсатган йўлидан бир қарич ҳам четга чиқмайдиган итоткорлар керак эди.

Ана шундай озулал билан юрган Подарокнинг қармоғига Бошқирдистондан келган ака-ука Ревенколар, Д.Курбалаенко ҳамда С.Шиловлар илинади. Ҳали ўн саккиз, ўн тўққизга ҳам кирмаган ййгитчаларни Подарок осонлик билан ўзига оғдириб олишга муваффақ бўлади. «Заводга ишга кириш» — дейди у лиммо-лим орзу-хаваслар қанотида Тольяттига келган ёшларга, — сизлар йўллаганчилик оқини эш эмас. Қўлаверас, «ВАЗ»да гайка бураб кун ўтказиш гирт аҳмоқларнинг иши. Бу ерга келишдан мақсадларинг пул ишлаш бўлса, соққа қилишининг бошқа йўллари ҳам бор».

Подарокнинг кўрсатмаси бўйича улар шаҳар бозорларида автоэҳтиёт қисмлар савдоси билан шуғулланувчи олибсотарларни тунашга кириша-

дилар. Ишни режалаштириш ўғрибoшидан, уни амалга ошириш эса кўп остидагилардан эди. Хуллас, бригаданинг ишлари юришиб кетади. Тольяттига бахт излаб келган ййгитчалар ўғирлик орқасидан ҳар кун 6-8 минг рубль пул ишлашарди.

Кўп ўтмай Подарокнинг бригадасига янги одамлар келиб қўйилади. Ўғрибоши эса уларнинг ҳар бирини ўзи севиб мутолаа қиладиган «Чўқинтирилган ота» китобини ўқишга мажбур қилар, бу китоб эса банданинг ўзига хос низоми вазифасини бажарарди. Шунингдек, Подарок бригадасида жуда қаттиқ тартиб-интизом ўрнатганди. Унинг олдида гуруҳ аъзоларининг баланд овозда гаплашишлари, сегарет чекишлари қатъиян ман этилганди. Бригада аъзоларига эса қандайдир Владимир Агй деган маҳаллий ўғрибоши билан жуда яхши муносабати борлигини фахр билан гапириши хуш кўрарди.

БОЗОР муносабатларига ўтиш чуқурлашгани сари Тольяттидаги автомобиль ўғирлари, ракета-чилар ҳам оёғи қуйган товукдек тийирчилаб қолишди. Каттароқ ишлар билан шуғулланмаслик, ало-

қаларни қучайтирмаслик ҳолокат билан баробар эканлигини улар яхши билишарди. Шундай қилиб, пана-пасткамда пусиб юрган жиноят олами одамлари шаҳарнинг оқ қўйлаки амалдорлари пинжига кириб олишга интила бошладилар. Бу ишни уларнинг аксарияти уддадади ҳам. Масалан, Напарник «Надежда» ва «Волна» кооперативларига бошлик ўринбосари бўлиб ишга ўтди. Сергей Купев деган ўғрибоши эса автомобиллар савдоси билан шуғулланувчи «Нанси» фирмасига бош директор ўринбосари бўлиб ишга ўтди. В.Биличенко дегани эса автомобиль ойналарини қарайтириш билан шуғулланувчи «Мираж» кооперативига асос солди.

Бу вақтда эса Тольяттида автомашиналар савдоси билан шуғулланувчи 380 дан ортик фирма фаолият кўрсатарди. Шаҳарнинг ўзида бир ййлда 10-15 минг атрофида машина сотилар, асосий харидорлар эса бошқа шаҳарлардан келишарди. Автомобиль савдоси фирмаларга жуда катта даромад келтирарди. «ВАЗ» дарвозасидан чиқаётган ҳар бир машина жиний гуруҳлар ҳисобида турар, «манфаатдор шахслар»га машина баҳосини ўн фоизи миқдоридан қўтал тўламасдан ўтиш ажални қаршилаш билан баробар эди. Харидорнинг елкасига гоҳ бўлиб тўшаётган бу усул атиги олти ойча дамол эди. Чунки доимий равишда ўтказиладиган милиция рейдлари «иш»га кўп халқит беради.

Очигини айтганда, Тольяттидаги ўғирлар оламида ҳамма бир-бирига душман эди. Ҳатто баъзи бир тўдабошилар кимдан ҳимояланишни ҳам билмасдан ҳажанамга равона бўлаверарди. Ўғирлар ўртасидаги зиддиятлар эса қучайгандан-қучаярди. Ва табиийки, шунга яраша улар ҳимоя чораси бўлган қурол-яроғлар хусусида ҳам доимий равишда қайғурардилар. Масалан, бир вақтлар Подарокда фақатгина ўн опти калибрили қирқма милтик бўлган бўлса, замон ўзгаришлари туфайли у ҳимоя чорасини АКСУ автоматлари, оптик мўжжали милтиқлар, тротил шашкалари ва РГД гранаталари билан қучайтиришга «мажбур» бўлади.

Узаро «разборка»лар, гуруҳлар ўртасидаги қуролли тўқнашулар камдан-кам ҳолларда қўрбонсиз аяқланиларди. Шу сабабли гуруҳдагилардан баъзи бирлари жон омонлигида лаш-лушини ййгитириш тараддудига тушиб қоладилар. Ана шундай вазиятда тўдабошилар томонидан итоткорларга қарата бир ультиматум қўйилди: «Гуруҳдан чиқишга йўл йўқ, Гуруҳдан чиқиш йўли — фақат ўлим!»

(Давоми бор).
Интернет хабарлари асосида тайёрланди

IFTIXOR

«САККИЗ ЁШИМДА ЧЕМПИОН БЎЛДИМ»

Мен 1994 йилда Урганчда туғилганман. Беш ёшимдан буён спорт билан шуғулланман. Виллот ва республика биринчиликларида бир неча марта ғолиб бўлганман. Болалар ўртасида каратэ бўйича мамлакат терма жамоаси аъзосиман.

2002 йилнинг 11 июнь кўни ўсимлар терма жамоаси таркибида ягона каратэчи қиз сифатида Швецияга жўнаб кетдим. Мен терма жамоа сардори эдим.

Еслас шарида очик жаҳон кубогини бир ҳафта давом этди. 23 марта ката ва комутэ баҳсларида «жангга» кирдим. Бу иккала йўналишда ҳам бир йўла олтин, кумуш ва бронза медалларини қўлга киритдим. Мени 600 нафар иштирокчи орасида энг яхши курашчи деб эътироф этишди. Энг қувонарлики шуки, очик жаҳон кубогига қатнашган 23 давлат вакиллари ичида бизнинг терма жамоа «Энг яхши давлат вакиллари» деб топилди. Юртимиз мадҳияси янграб, жонажон байроғимиз баланд кўтарилди. Мен Урганчга шода-шода медаллар ва дипломлар билан қайтдим.

Очик жаҳон кубогига «жанг»ларимни 8 карра жаҳон чемпиони, каратэ қироли машҳур Отто томоша қилиб, мени бағрига босиб кўтариб олди.

— Чиройли қизалоқ, айт-чи, қарлиқсан? — деди Отто.

— Ўзбекистондан! — дедим мен инглиз тилида.

— Қалай, юртингиз гўзалми? — деди ана машҳур чемпион.

— Худди ўзимдек гўзал! — деб жавоб бердим. Отто эса жавобимдан хурсанд бўлиб, мени яна бағрига босди ва омадлар тилади.

Мустақиллигимизга 12 йил тўлаяпти. Мен эса 9 ёшдаман. Тўғри, мен олдинги тузум қандайлигини кўрмаганман. Даданинг айтишича, мен каби спортчи ёшлар қанчалик иқтидорли бўлишмасин, нари борса Москвагача боришаркан. Ундан ў ёнга эса ўтказишмас экан. Буларни эшитиб, «Ўзбекистоннинг озодлиққа эришгани қандай яхши!» — дегим келди.

Жаҳарий МАДРАҲИМОВА,

Урганч шаҳридаги инглиз тилига

ихтисослашган мактаб ўқувчиси

SHAXMAT

ЧЕМПИОН БИЛАН ТЕНГМА-ТЕНГ

Россиянинг «Новости» ахборот агентлиги хабарига кўра, шахмат бўйича собик жаҳон чемпиони Анатолий Карпов Ростов шаҳридаги умумий тартибли 10-колонияда маҳбуслар ва назоратчилар билан бир йўла ўйин сеанслари ўтказган.

Биринчи бор тахта ёнига турли минтақаларда ўтказилган турнирлар ғолиби бўлган маҳбуслар келишган, кейин назоратчилар. Карповга қарши дона сурган 11 нафар маҳбусларнинг биттасигина дуранг ўйнашга муваффақ бўлган, қолганлари ютқазилган.

Собик жаҳон чемпиони илгари ҳам шу тарихи маҳбуслар билан ўйин ўтказган бўлиб, бирон марта ҳам мағлубиятга учрамаган. Турнирдан сўнг Карпов мусобақа қатнашчиларига ўз дастхати туширилган дипломлар ва совғалар топширган.

— Агар ютук учун мукофот тарикасида озодлиққа чиқаришларини ваъда қилганларида, қимдир албатта ютиши мумкин эди, — деди маҳбуслардан бири ўйиндан кейинги маросимда.

АФОРУЗМ

Камгаплик ва

камтарлик

суҳбат учун

жуда фойда-

ли хислатдир.

DA'VO

ҲАЛОКАТНИНГ ОЛДИ ОЛИНАН

Сочида «Ил-86» йўловчи самолёти учувчилари парашюти билан туқнашиб кетишларига сал қолди. Аэропортга қўниш олдинда учувчилар самолёт тўғрисида парашютичи борлигини қўриб қолди. У трос билан денгизга қатерга боғланган эди.

Самолётнинг баландлиги 100-150 метр, парашютичники эса 95 метр эди. Самолёт тўғрисида унинг давлат телларида чиққан иссиқхаво оқими парашютичини ўлдириши мумкин эди. Учувчиларнинг маҳоратига уни муқаррар ҳалокатдан сақлаб қолди — улар бир неча секунд ичида самолётни керакли баландликка чиқара олишди. Ушбу манёвр туфайли машина аэропортни бир айланиб келишга мажбур бўлди. Натижада 4 тонна ёқилган оптикча сарфланди.

«Ил-86»нинг эгаси бўлган авиакомпания аэропорт қинидаги ушбу «томоша»ни ўқитириган кишиларга нисбатан даъво қўзғамоқчи.

AJABO

ЭНГ ЁМОН ОТА

Ланкашир графлигидаги Клитрой шаҳрида яшовчи Грэм Киршоу «Буюкбританиядаги энг ёмон ота» деб топилди, дея хабар беради Би-Би-Си.

Гап шундаки, Киршоу 29 июнь кўни кечкурун машинасини маст ҳолда бошқариб, аварияга учрайди ва орқа ўриндиқдаги йилгаётган ўғилчасини ҳам ташлаб, воқеа жойидан қочиб кетади.

Полиция уни ўз боғидаги шийпонда ухлаб ётган ҳолатда топади. Аниқланишича, Киршоунинг қонидаги алкоголь миқдори белгиланган меъёрдан икки баробар зиёд экан. Авариядан икки ой олдин Киршоу автомобиль ҳайдаш ҳуқуқидан маҳрум қилинган эди.

Суд уни тўрт ойлик қамоқ жазосига ҳукми қилди. Шундан сўнг журналистлар уни «Буюкбританиядаги энг ёмон ота» деб атай бошлашди.

SHOV-SHUV

Англиянинг Гент графлигидаги Кэрлеон шаҳрида яшовчи Диггллар оиласи полиция томонидан ўзларига етказилган маънавий зарар учун 50.000 фунт-стерлинг олдиган бўлди, дея хабар беради Ananova агентлиги.

1999 йилнинг декабрь ойида доктор Жон Дигглнинг қўшниси, собик полиция офицери докторнинг ўғли Томас унинг машинасига қараб тўқум улоқтирганидан шикоят қилгач, полиция уйни кузатишни

ҚИММАТГА ТУШГАН ҚИЛМИШ

бошлаган эди. Бунинг учун ҳуқуқ-тартибот посбонлари уй қаршисига ўрнатилган яширин камерадан фойдаланишган. Кузатув 28 кун давом этган.

Эр-хотин Диггллар уларнинг уйини кузатаётганликларидан тасодифан хабар топилди. Бир кўни улар ўғилларининг хулқидан ҳавотирланиб, Томас билан гаплашиб кўриш учун полиция ходимини уйларига таклиф қилишди. Буни қарангки, уйга ташриф буюрган офицернинг қўлида Томаснинг бебошиқларидан бири тасвирланган кассета бор эди.

Бундан лол қолган доктор ва унинг хотини тезда ўз адвокатларига мурожаат қилишди, у эса шу заҳотиёқ Гент графлиги полицияси бошлиғи номига ариза ёзди.

Ҳожеани шарҳлар экан, Диггл хоним ушбу машава туфайли паранойи касаллигига йўлиққанлиги ва шу сабабли фармацевтика компаниясидаги йиллик 50.000 фунт-стерлинг фойда келтирувчи ишини ташлашга мажбур бўлганлиги тўғрисида гапирмоқда.

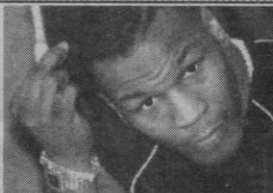
Бундан ташқари, унинг таъкидлашича, ушбу кузатув туфайли ўғлининг даярли барча ўртоқлари у билан алоқаларини узишган.

Нихотя, орадан тўрт ярим йил ўтиб полициячилар ноконуний ҳаракат қилганликларини тани олишди. Энди улар докторнинг оиласига етказилган моддий ва маънавий зарарни тўлайдилар.

INQIROZ

Ўта оғир вазнли боксчилар ўртасида собик жаҳон чемпиони Майк Тайсон ўзининг банкротлиги тўғрисида эълон қилди, дея хабар беради AP агентлиги.

Маълум бўлишича, Тайсон шу пайтгача рингда ишлаб топган 300

ТАЙСОН ЎЗИНИ БАНКРОТ ДЕБ ЭЪЛОН ҚИЛДИ

млн. доллар маблағини совуриб бўлибди. Бунга унинг пулни ўйламай-нетмай сарф қилиш одати сабаб бўлган. Охириги бир неча йил мобайнида у миллионлаб маблаг сарфлаб, қимматбаҳо буюмлар, автомобиллар, уйлар, дўстлари учун совғалар сотиб олган эди. Хусусан, машҳур боксчи уйларидан бирида бенгал йўлбарсини сақлар эди.

Бундан ташқари, Тайсоннинг банкрот бўлишига унинг молиявий ишларини юртиман маслаҳатчилари ҳам турли хатолар билан «ўз ҳиссаларини» қўйишган.

Машҳур боксчининг банкротлиги тўғрисидаги мурожаати судда шу йил сентябрь ойида қўриб чиқилади. Минг қўйлининг бир қўйлига иши тушибди деганларидай Майка қийин бўлди. У ҳали собик хотинига бўлгуси даромадлари ҳисобидан 6,5 млн. доллар тўлаши керак. Агар қарзини вақтида тўлай олмаса, маблаг миқдори 9 млн.га чиқиб кетади.

TABASSUM

— Менга жуда ҳам таниш кўри-наясиз. Сизни қаердадир кўрганман.

— Бўлиши мумкин. Мен у ерга тез-тез бориб тураман.

— Домла, наҳотки Сиз менга иккинчи раво қўлингиз. Ахир бу адолатсизлик-ку!

— Укажон, тушунинг, бизда бундан паст баҳо бўлмаса нима қилай?

Поезд йўлида эмақлаб кетаётган уч ғирт маст бир-бирига гап отаяпти:

— Намунча зинапоялари баланд бўлмаса бу ўйининг? — дебди биринчиси.

— Ҳа, тўғри айтасан, тутқичлар ҳам нуқулай экан.

Шунда учинчиси:

— Ура, ана лифт келяпти, — дермиш.

FUTBOL

МАЙДОН ТАШҚАРИСИДАГИ «ЎЙИН»

Соғлом рақобат устидан назорат қилиш бўйича Британия департаменти яқинда спорт кийимлари ишлаб чиқарувчи йирик компаниялар билан гайриконуний ҳамкорлик қилгани учун «Манчестер Юнайтед» футбол клубига 1,65 миллион фунт-стерлинг миқдориде жарима солди. Компаниялар клуб билан келишиб, унинг рами-зи туширилган футбол майкаларини жуда кўп миқдорда сотувга чиқаришган.

BBC News сайтида хабар қилинишича, компанияларнинг ўзи бундан ҳам оғирроқ жазога тортилган. Мисол учун, JJB Sports компанияси 8,3 млн. фунт, Umbro — 6,6 млн. фунт, Allsports — 1,3 млн. фунт миқдориде жарима тўлайдилар.

Компаниялар клуб билан 2000 йили келишиб олишган. Шунингдек, «Челси», «Глазго Селтик», «Ноттингем Форест» клублари билан ҳам шунга ўхшаш битим тузилган.

Айни пайтда «Манчестер Юнайтед» вакиллари юқоридеги қарор устидан судга мурожаат этиш тараддудиде юришибди.

Ўтганларнинг охираги обод бўлсин!

Хоразм вилояти прокуратураси ҳамда вилоят прокуратураси ҳузуридаги солиқ ва валютаси оид жиноятларга қарши курашиш бошқармаси жамоалари Гурлан тумани прокурорининг ёрдамчиси

РУСТАМ ХУДОЙБЕГАНОВнинг бевақт вафот этганлиги муносабати билан марҳумнинг оила аъзоларига ҳуқуқ ҳамдардлик изҳор этади.

TADIBIR

2008 йили Хитойда ўтказиладиган 29-ёзги олимпиада рамзи сифатида югураётган одам тасвири танланди, дея хабар беради Би-Би-Си.

ОДАМ-ИЕРОГЛИФ — ОЛИМПИАДА РАМЗИ

Қизил майдонда югураётган одам тасвири иероглифдан иборат бўлиб, Хитой тилида «пойтахт» маъносини беради.

Рамзнинг тақдимот маросими яқшанба кўни Пекиндаги «Осмон ибодатхонаси»да ўтказилиб, уни дунёдаги 400 млн.дан зиёд

томошабинлар телевизор экранлари орқали дунёсига кузатишди.

Маросимда Хитой коммунистик партияси Пекин шаҳар қўмитаси раиси Ван Чисань, Ҳалқаро Олимпиада қўмитаси вакили Хайн Фербрюгген ҳамда таниқли киноактёрлар Жеки Чан, Гонг Лилар қатнашишди.

«Рақсга тушаётган Пекин» деб номланган ушбу рамздан энди беш йил мобайнида олимпиада билан боғлиқ тадбирларда фойдаланилади.

«HUQUQ» yuridik gazeta Ta'sislar: O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi, Toshkent shahar va Toshkent viloyati prokuraturalari, «Donun himoyasida» jurnali Gazetaning ro'yxatdan o'tish tartibi: N 00150. Nashr ko'rsatkichi — 231, 322	Bosh muharrir: ABDUXOLIQ ABDURAZZOQOV Tahrir hay'ati: Bahrididdin VALIYEV, Dilshod ISLOMOV (Bosh muharrir o'rinbosari), Jahongir SHAROFBOYEV (mas'ul kotib), Lola SHUMURODOVA, Hasan INOYATOV, Muxtor SHOOMONOV	Tahririyatga kelgan qo'lyozma va suratlar egalariга qaytarilmaydi. Maksimaling fikrlari tahririyat fikridan farqlanishi mumkin. Nashrimizdan ko'chirib bosilganida «HUQUQ»-dan olinganligi ko'rsatilishi shart. Tijorat ahamiyatiga molik materiallar ** belgisi ostida chop etiladi. Manzil: Toshkent shahri, akademik Yahyo G'ulomov ko'chasi, 66. Tel.: 133-82-34, 133-64-72. Fax: 133-26-62. E-mail: info@huquq.uz. Gazeta tahririyat kompyuter bazasida terildi va sahifalandi. «HUQUQ» original maketi.	Gazeta «Sharq» NMK bosmaxonasida ofset usulida chop etildi. Korxona manzili: Toshkent shahar, Buyuk Turon ko'chasi, 41. Gazeta haftaning chorshanba kunlari chiqadi. Sotuvda erkin narxda Nabvatchi muharrir: J.SHAROFBOYEV Nabvatchi: F.MAMASHARIPOV Bosmaxonaga topshirish vaqti: 20.00. Topshirildi: 20.30	Buyurtma №- 606 17383 nusxada chop etildi
--	--	--	--	--